

Pact 2020:

Stapstenen voor de nieuwe Vlaamse regering

10 juni 2009

Situering

De SERV nam het voortouw door de voorstellen te formuleren voor de doelstellingen van het Pact 2020 dat op 20 januari 2009 werd onderschreven door de sociale partners, de regering, middenveldorganisaties en administratie.

Pacten moeten niet alleen worden afgesloten, ze moeten vooral worden uitgevoerd. De Vlaamse sociale partners wensen de uitvoering van het Pact 2020 van nabij op te volgen en mee te sturen. Daarom startte de SERV onmiddellijk de voorbereidingen op voor de ontwikkeling van de indicatorenset om de Pact 2020-afspraken op te volgen. Het resultaat van deze werkzaamheden werd inmiddels aan de regering overgemaakt als een voorzet voor de vastlegging van de definitieve indicatorenset.

De SERV-partners zetten met onderhavige nota, waarmee ze zich richten tot de regeringsonderhandelaars, een verdere stap door de doelstellingen van het Pact 2020 te vertalen in te bereiken objectieven tegen 2014 en de hiertoe noodzakelijke actielijnen uit te zetten.

In de tweede fase van de operationalisering van het Pact 2020 zal de focus van deze nota moeten verscherpt worden in functie van de budgettaire mogelijkheden, en dit in overleg tussen de Vlaamse regering en de SERV-partners.

Binnen de tijdshorizon van het Pact 2020 zal de rol van de diverse overheden in het Belgische staatsbestel wellicht aan diepgaande veranderingen onderhevig zijn. Een federale overheid, die beter in staat is om de vergrijzingskost op te vangen, en versterkte regionale bevoegdheden zullen zonder twijfel de realisatie van dit Pact ten goede komen. Wanneer er ingrijpende bevoegdheids-overdrachten plaatsvinden, dienen die zo optimaal mogelijk worden ingeschakeld ter implementatie van het Pact 2020.

In het kader van toekomstige sociaal-economische ontwikkelingen is er op bepaalde tijdstippen nood aan evaluatie en actualisering van gestelde tussendoelen 2014 en eventuele bijstelling van de aangeduide actielijnen, zeer in het bijzonder in het licht van budgettaire situatie.

Deze nota is gestructureerd rond de vier prioritaire thema's uit het Pact 2020:

1. een competitieve en duurzame economie;
2. meer mensen aan de slag, in meer werkbare jobs en in gemiddeld langere loopbanen;
3. levenskwaliteit van hoog niveau;
4. een efficiënt bestuur.

INHOUDSOPGAVE

1.	Een competitieve en duurzame economie	4
1.1.	Concurrentie- en innovatievermogen, ondernemerschap en internationalisering	4
1.2.	Performant omgevingsbeleid	14
1.3.	Duurzame economie	16
2.	Meer mensen aan de slag, in meer werkbare jobs en in gemiddeld langere loopbanen	22
2.1.	Doelstelling 9	22
2.2.	Doelstelling 10	24
2.3.	Doelstelling 11	25
3.	Levenskwaliteit van hoog niveau	28
3.1.	Toekomstgerichte hulp- en zorgverlening	28
3.2.	Sociale inclusie en maatschappelijke participatie	31
3.3.	Gezonde en aangename leefomgeving	34
4.	Een efficiënt en doeltreffend bestuur	37
4.1.	Effectieve en efficiënte overheden	37
4.2.	Gezonde openbare financiën	42
4.3.	Sociaal overleg en stakeholderschap	43
5.	Achtergrondinformatie	1
5.1.	BBP per hoofd van de bevolking	1
5.2.	Investeringsratio	2
5.3.	Ondernemerschap	2
5.4.	Onderzoek en ontwikkeling (O&O)	4
5.5.	Investeringen	5
5.6.	Geharmoniseerde competitiviteitsindicatoren (ECB).....	5
5.7.	Aandeel van België en Vlaanderen in de EU-export	8
5.8.	Variabelen voor Doelstelling 11 (talent).....	14
5.9.	Variabelen voor Doelstelling 12 (zorg).....	15
5.10.	Variabelen voor Doelstelling 13 (armoede).....	15

1. Een competitieve en duurzame economie

Vlaanderen groeit tegen 2020 uit tot een toonaangevende, innovatiegedreven *kenniseconomie* met een sterk ondernemerschap en een *sterke internationale oriëntatie* die op *duurzame wijze* tot *welvaartscreatie* in staat is. De Vlaamse industrie en marktdiensten concentreren zich op *kennisintensieve goederen en diensten met een hoge toegevoegde waarde*. Ondanks onvermijdelijke aanpassingen aan de internationale economische dynamiek is het van belang dat we marktaandeel herwinnen. Het polyvalente karakter van het Vlaamse economische weefsel en de samenhang in de Vlaamse economische structuur worden behouden. De Vlaamse economie, kennis en werkgelegenheid worden sterk verankerd. De ondernemingen bouwen hun inbedding in het internationale economische weefsel verder uit – onder andere door samenwerking met of investeringen in buitenlandse ondernemingen - en verhogen daarmee de slagkracht van de gehele Vlaamse economie. Een performant omgevingsbeleid, met oog voor een zo laag mogelijk grondstof-, energie-, materiaal- en ruimtegebruik, ondersteunt dit ontwikkelingsproces.

1.1. Concurrentie- en innovatievermogen, ondernemerschap en internationalisering

1.1.1 Doelstelling 1

Vlaanderen groeit uit tot een competitieve, polyvalente kenniseconomie die op een duurzame manier welvaart creëert. Het behoort in 2020 tot de top-5 van de kennisintensieve regio's op het vlak van geproduceerde en verdiende welvaart. Het Vlaamse Gewest blijft in 2020 bij de top 5 van de kennisintensieve regio's op het gebied van investeringen.

Om deze doelstelling op weg naar realisatie te zetten vraagt de SERV dat volgende objectieven worden gerealiseerd tegen 2014:

- Het *BBP per capita in lopende prijzen* bevindt zich in de *top 7 van de "kennisintensieve"¹ regio's van de EU*;

- ¹ De EU telt vandaag 131 regio's met onderling een grote diversiteit, zodat het weinig zinvol is een vergelijking te maken tussen al deze regio's. Voor de meeste variabelen zijn het trouwens stadsgewesten (zoals Londen, Parijs, Brussel, Hamburg) die zeer hoog scoren, wat de vergelijkbaarheid nog vermindert. Om die reden wordt een identieke werkwijze gehanteerd zoals ontwikkeld in de Studie 'Vlaanderen vergeleken' van de Studiedienst Vlaamse Regering. Daarin zijn (naast Vlaanderen) 15 voorbeeldregio's geselecteerd die toonaangevend zijn op volgende indicatoren: aandeel tewerkstelling in (medium)hoogtechnologische industrie en diensten, aantal aangevraagde patenten per miljoen inwoners, totale O&O-uitgaven in % van het BBP, aandeel hoger opgeleiden in de tewerkgestelde bevolking, aandeel creatieve beroepen op de arbeidsmarkt, en aandeel van de volwassen bevolking dat aan levenslang leren deelneemt. Deze groep van 15 + 1 regio's wordt als "kennisintensief" omschreven. Concreet gaat het om de Scandinavische EU-lidstaten Finland, Zweden, Denemarken; een aantal gebieden uit Centraal- en Zuid-Duitsland (Baden-Württemberg, Hessen, Beieren); West- en Zuid-Nederland, Baskenland en

- De *Vlaamse concurrentiepositie*, uitgedrukt in de *geharmoniseerde competitiviteitsindicatoren van de ECB*², verbetert jaarlijks. Deze indicator dient op Vlaams niveau nog ontwikkeld³;
- Vlaanderen behoort tot de *top 5 van de "kennisintensieve" regio's qua investeringen*;
- De *efficiëntie en productiviteit van de Vlaamse economie verbetert jaarlijks*. De totale factorproductiviteit⁴ vertegenwoordigt minstens 0,7 procentpunt van de economische groei⁵.

	2005	2006	2007	2008
BBP per capita (in lopende prijzen, deflator BBP): positie binnen kennisintensieve regio's EU	VLA: 12 ^{de} positie	12 ^{de} positie		
Concurrentiepositie (competitiviteitsindicatoren ECB, deflator BBP): positie binnen Euro-zone	BEL: 6 ^{de} positie	6 ^{de} positie	6 ^{de} positie	6 ^{de} positie
Investeringsratio, in % BBP (in lopende prijzen): positie binnen kennisintensieve regio's EU	VLA: 1 ^{ste} positie			
Factorproductiviteit, in % (bijdrage tot groei BBP)	BEL: -0,1%			

Hiertoe:

De Vlaamse overheid stimuleert toekomstgerichte investeringen om als zodanig bij te dragen tot een noodzakelijke verbetering van de productiviteit. Hiertoe zorgt de Vlaamse overheid voor een uitstekend vestigingsklimaat voor economische activiteiten in het algemeen en voor onderzoek en ontwikkeling in het bijzonder. Het gaat daarbij om randvoorwaarden en faciliteiten als voldoende gekwalificeerd personeel, een kennisinfrastructuur (inclusief onderwijs) van wereldklasse, goede bereikbaarheid, een goede (telecom)infrastructuur, transparante en stabiele regelgeving en eenvoudig administratief kader, een vlotte toegankelijkheid tot risicokapitaal, een goede kwaliteit van leven...

een aantal Britse gebieden (Schotland, Eastern, South-West, South-East, North-West, East Midlands). Er is geen enkele voorbeeldregio die op alle selectiekenmerken het best scoort. De 15 regio's scoren op de meeste indicatoren wel hoger dan gemiddeld (in de groep van 131 regio's) en zijn op vele indicatoren excellent.

- ² Deze indicatoren brengen de kosten- en prijzencompetitiviteit van een land binnen de Eurozone in kaart, en niet de andere elementen die tot de competitiviteit (zoals: opleidingsniveau werkzame personen, infrastructuur...) bijdragen.
- ³ Aangezien de indicator (methodologie: Europese Centrale bank) berekend wordt op basis van de volumes en prijzen van ingevoerde en uitgevoerde goederen (zonder energiedragers, voeding en bijzondere categorieën zoals diamant), en gezien Vlaanderen ongeveer 80% van de buitenlandse handel van België realiseert, zal het Vlaamse cijfer vermoedelijk in belangrijke mate overeenkomen met het Belgische cijfer. Binnen de Eurozone scoren Duitsland, Oostenrijk en Finland aanzienlijk beter dan België, dat zich samen met Frankrijk, Nederland, Griekenland en Slovenië in het midden van de ranking bevindt.
- ⁴ De totale factorproductiviteit is het deel van de economische groei dat tot stand komt door een meer efficiënte inzet van arbeid en kapitaal.
- ⁵ De reële groei van de toegevoegde waarde stijgt jaarlijks sneller dan op basis van de groei van de factoren arbeid (uitgedrukt in aantal werkzame personen, aantal arbeidsuur, en scholingsgraad) en kapitaal (uitgedrukt in investeringen) kan verklaard worden. Deze economische groei dient uiteraard gerealiseerd zonder Doelstellingen 9 (werkzaamheid), 10 (werkbaarheid) en 11 (talent) in gevaar te brengen.

Specifiek:

- het ontwikkelen van nieuwe speerpunten, die aantrekkingskracht uitoefenen op kennisinstellingen, ondernemingen, onderzoekers, gekwalificeerd personeel, enz. Deze speerpunten bouwen voort op het wetenschappelijk-economisch potentieel van Vlaanderen en krijgen een adequate regionale inbedding;
- het stimuleren van samenwerkingsverbanden tussen het bedrijfsleven, de wetenschappelijke wereld en de overheid, ondermeer via de competentiepolen en de strategische onderzoekscentra;
- Brussel uitspelen als magneet;
- investeringen bevorderen in uitstekende economische poorten en infrastructuurverbindingen die garant staan voor een doorgroei op langere termijn;
- een actieplan ontwikkelen dat de invoering en toepassing van ICT in alle segmenten van de maatschappij stimuleert en bevordert, met bijzondere aandacht voor de rol van de Vlaamse overheid als innovatief aanbesteder en katalysator voor de diffusie van nieuwe technologieën. Daarbij moet worden gewaakt over een efficiënte uitrol van het innovatief aanbesteden via een nauwe samenwerking en betrokkenheid van het bedrijfsleven;
- een screening uitvoeren van het risicokapitaalinstrumentarium en eventueel bijsturen om te komen tot een coherent en gestroomlijnd steunkader;
- het ontwikkelen van een bedrijfsvriendelijk lokaal fiscaal beleid, wat ondermeer inhoudt vereenvoudiging en transparantie. Dergelijk beleid dient geobjectiveerd op basis van een vooraf afgesproken methode die toelaat dat gemeenten hun belastingen grondig evalueren en monitoren. Deze screening moet mede elementen zoals de belastinggrondslag en de administratieve lasten omvatten. Op basis van de screening - rekening houdend met het totale beeld van de lokale fiscaliteit – dient een bedrijfsvriendelijk lokaal fiscaal beleid uitgestippeld te worden. Hierbij dient rekening gehouden met de evenwichten, enerzijds *tussen* de groep van de burgers en de groep van de ondernemingen, en anderzijds *binnen* de groep van burgers en ondernemingen onderling.

1.1.2 Doelstelling 5

Tegen 2020 kent Vlaanderen een sterke ondernemerscultuur, stijgt het ondernemerschap de waardering ervoor alsook het aantal ondernemingen in het Vlaamse Gewest aanzienlijk zodat we even goed scoren als de top 5 van de Europese regio's. Jonge starters worden aangemoedigd zodat de oprichtingsratio stijgt. Het ondernemerschap bij vrouwen, allochtonen en ouderen neemt toe tot een niveau dat evenredig is met hun aanwezigheid in de maatschappij. Er is meer doorgroei van bestaande ondernemingen.

In Vlaanderen zullen er belangrijke planningsinspanningen moeten gebeuren om de lange termijnvraag naar bedrijventerreinen te kunnen invullen. De ruimte die hiervoor nodig is, zal wetenschappelijk worden bepaald in het kader van het RSV-2020. Een economisch activeringsbeleid en de filosofie van de

ijzeren voorraad dienen tegen 2020 het aantal effectief bruikbare bedrijventerreinen te verhogen tot minimaal 95 % van het totaal aantal bestemde bedrijventerreinen.

In 2020 heeft Vlaanderen een performante landbouw die de vergelijking kan doorstaan met de Europese landbouweconomische topregio's. Tegen 2020 zal in Vlaanderen het landbouwareaal uit het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen juridisch verankerd zijn met het oog op rechtszekerheid inzake exploitatie.

Om deze doelstelling op weg naar realisatie te zetten vraagt de SERV dat volgende objectieven worden gerealiseerd tegen 2014:

- ruim 60 % van de bevolking vindt zelfstandig ondernemerschap een aantrekkelijke carrièrekeuze. Het onderwijssysteem draagt hiertoe in sterke mate bij;
- de ondernemersgraad scoort bij de beste 3 kennisintensieve regio's, en haalt minstens 90% van de hoogste score binnen de kennisintensieve regio's;
- het aandeel startende 55-plussers in de totale starterspopulatie neemt toe met 3 procentpunt⁶. Het aandeel vrouwelijke⁷ starters in de totale starterspopulatie stijgt verder uit boven het wereldgemiddelde. De niet-Belgische ondernemersgraad bedraagt 7,5 % van het totaal aantal ondernemers;
- het aandeel gazellen, Vlaams gedefinieerd⁸, stijgt tot 15 % van het aantal middelgrote ondernemingen. In de toekomst dient een vergelijkbare groei te worden gerealiseerd volgens de Europese definitie;
- de doelstellingen van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen worden gerealiseerd. Het IJzeren Voorraad systeem enerzijds en de lange termijn behoefte anderzijds complementeren elkaar zodat het aansnijden van de ruimte zo dicht als mogelijk aansluit bij de reële noden;
- op het mesoschaalniveau (subregio) is er een permanente frictievoorraad van voldoende niveau voor bouwrijpe en uit te rusten terreinen;
- er is een performant monitoringssysteem waarbij het aanbod van bedrijventerreinen volledig en in real time wordt bijgehouden. Deze databank heeft als beleidsdoelstelling het aanbod te kennen en bij te sturen - waar nodig - tot de noodzakelijke frictievoorraad. Deze databank is on line te raadplegen door betrokkenen.

	2006	2007
Zelfstandig ondernemerschap aantrekkelijke carrièrekeuze (GEM)		VLA: 43%
Ondernemersgraad: positie binnen kennisintensieve regio's	VLA: 2 ^{de} positie	

- ⁶ Bron: in deze tekst de GEM, bij gebrek aan alternatief. Op termijn wordt de Kruispuntbank Ondernemingen KBO de bron, en dient het ambitieniveau voor de te monitoren leeftijdsgroep van 50-plussers overeenkomstig aangepast.

- ⁷ Bron: in deze tekst de GEM, bij gebrek aan alternatief. Op termijn wordt de Kruispuntbank Ondernemingen KBO de bron, en dient het ambitieniveau voor de te monitoren leeftijdsgroep van 50-plussers overeenkomstig aangepast.

- ⁸ De Studiedienst definieert gazellen als middelgrote ondernemingen die een omzetgroei van 100 % realiseren gedurende 4 jaren. De Europese definitie (EIM) omschrijft gazellen als een middelgrote onderneming die een omzetgroei realiseert van 60 % gedurende 3 jaren.

Ondernemerschapgraad: positie t.o.v. sterkste regio	VLA: 75,5%	
Aandeel doelgroepen in ondernemerschap, in % (GEM): vrouwen:		41,0%
Aandeel doelgroepen in ondernemerschap, in % (GEM): 55-plussers:		2,0%
Aandeel doelgroepen in ondernemerschap, in % (GEM): niet-Belgen:		4,8%
Aandeel gazellen op middelgrote ondernemingen	VLA: 11,2%	

Hiertoe:

1. De ondernemingscultuur

De Vlaamse overheid bevordert een positieve ingesteldheid bij de Vlaamse bevolking ten aanzien van ondernemingszin. De Vlaamse overheid laat in versterkte mate op alle niveaus van het onderwijs openheid voor onafhankelijkheid, creativiteit en ondernemingszin in al zijn aspecten aan bod komen. "Ondernemingszin"⁹ en "werknemerschap"¹⁰ worden opgenomen in de eindtermen.

2. Het ondernemerschap

- a) (Startend) ondernemerschap wordt, zowel in de reguliere als de sociale economie, gestimuleerd door minder administratieve druk en regellast, meer aandacht voor ondernemen in het onderwijs, grotere financieringsmogelijkheden en gerichte ondersteuning, in het bijzonder voor doelgroepen (50-plussers, vrouwen en allochtonen) die geconfronteerd worden met specifieke knelpunten en drempels. Ondermeer sensibiliserings- en informatiecampagnes over de mogelijkheden van het ondernemerschap en initiatieven die ondernemingszin en ondernemersvaardigheden stimuleren en ontwikkelen zijn hierbij van cruciaal belang;
- b) (risico)kapitaal moet in elke ontwikkelingsfase van de onderneming vlot toegankelijk en voldoende beschikbaar zijn.

3. Een beleid gericht op de doorgroei van ondernemingen

- a) De Vlaamse overheid dient de totstandbrenging van een effectieve overnamemarkt te ondersteunen. De Vlaamse overheid heeft in dit kader een belangrijke opdracht in de sensibilisering van en als draaischijf tussen alle actoren (aanbodzijde, vraagzijde, tussenpersonen) in een overnameproces;

⁹ Onder "ondernemingszin" wordt verstaan het vermogen om in een bepaalde situatie kansen te zien en initiatieven te bedenken. Door optimale inzet van beschikbare middelen kunnen de nodige acties worden opgezet waardoor de waargenomen kansen gerealiseerd worden. Ondernemen is grenzen verleggen, iets nieuws scheppen, iets duurzaam voortbrengen dat tot de kwaliteit van het leven bijdraagt.

¹⁰ Volgens omschrijving in de competentieagenda (fiche 9) (VESOC-akkoord 14 mei 2007) houdt werknemerschap in dat "men zichzelf kan positioneren op de arbeidsmarkt en loopbaancompetenties ontwikkelt, dat men zijn rechten en plichten kent, goede arbeidsattitudes kan ontplooiën, zich inschrijft in levenslang leren en zijn/haar vakmanschap onderhoudt door innovatiegerichtheid, creativiteit en verantwoordelijkheid als competenties te ontwikkelen."

- b) de (internationale) doorgroei van ondernemingen met behoud van beslissingscentrum in Vlaanderen wordt door de Vlaamse overheid krachtig ondersteund.

4. Innovatieve starters en gazellen

De Vlaamse overheid voert een gericht flankerend beleid met bijzondere aandacht voor administratieve vereenvoudiging en coördinatie, hoog opgeleide werknemers en voldoende risicofinanciering en ontwikkelt een op maat gericht beleid ten aanzien van deze ondernemingen.

5. Bedrijventerreinen

- a) De planprocessen worden afgerond en opgestart zodat op subregionaal schaalniveau een voldoende uit te rusten voorraad bestaat;
- b) de geplande terreinen worden bouwrijp gemaakt zodat op subregionaal niveau een voldoende bouwrijpe voorraad bestaat;
- c) de huidige activeringsinstrumenten wordt actief aangewend om onderbenutte terreinen effectief op de markt te brengen. Indien nodig worden er nieuwe instrumenten ontwikkeld;
- d) een actief verwevings-, activerings- en herontwikkelingsbeleid zorgt ervoor dat verlaten of onderbenutte terreinen opnieuw voor ondermeer economische activiteiten ter beschikking komen;
- e) op Vlaams niveau wordt een entiteit belast met het monitoren van vraag naar en aanbod aan economische ruimte.
 - o Dit impliceert een wetenschappelijke onderbouwing van de vraag naar economische ruimte;
 - o dit impliceert de verdere uitbouw van een performant GIS-systeem, waarbij de vroegere VLAO GIS-databank (nu Agentschap Ondernemen) als vertrekbasis geldt.

1.1.3 Doelstelling 4

Vanuit een oogpunt van economische en maatschappelijke valorisatie besteedt Vlaanderen tegen 2014 3% van zijn BBP aan O&O. Het aandeel groeit verder na 2014. Dit uit zich in een verdubbeling (vanaf 2007) van de omzet uit nieuwe of verbeterde producten en diensten, een hogere vertegenwoordiging van speerpunt domeinen, zoals ICT en gezondheidszorg, logistiek en slim elektriciteitsnetwerk en een hoger aandeel werkenden in kennisintensieve sectoren op een gelijk niveau als de Europese topregio's. Ook het aantal patentaanvragen stijgt jaar op jaar. Innovatie wordt meer en beter verspreid over alle sectoren, bedrijfstypes en maatschappelijke geledingen, mede met het oog op het bevorderen van duurzame ontwikkeling. De overheidssteun voor eco-innovatie staat tegen 2020 op het niveau van de top 5 van de Europese regio's.

Om deze doelstelling op weg naar realisatie te zetten vraagt de SERV dat volgende objectieven worden gerealiseerd tegen 2014:

- de Barcelonanorm voor O&O (3 % van het BBP wordt besteed aan O&O) wordt bereikt, te verdelen naar 1 % voor de overheid en 2 % voor het bedrijfsleven;
- de omzet uit nieuwe of verbeterde producten en diensten stijgt tot 25 %;
- het aantal innovatieve KO's en MO's dat samenwerkingsverbanden aangaat bedraagt 40 % respectievelijk 50 % van het totaal aantal innovatieve KO's respectievelijk MO's;
- innovatief aanbesteden, met specifieke aandacht voor KMO's, door de overheid vormt een structureel element van het beleidsinstrumentarium. Een horizontale implementatie over de beleidsdomeinen heen zorgt voor een significante toename van innovatief aanbesteden en levert op die wijze een bijdrage aan de Barcelonanorm van 3%;
- een internationaal vergelijkbare indicator wordt ontwikkeld die de overheidssteun voor eco-innovatie in enge zin (O&O) en in ruime zin (inclusief steun voor uitrol en markt-introductie) in kaart brengt.

	2007
Aandeel O&O in BBP: overheid	0,63%
Aandeel O&O in BBP: bedrijfsleven	1,40%
Omzet uit nieuwe of verbeterde producten, in % van totaal	VLA: 16,8%
Aandeel innovatieve KO's dat samenwerkingsverbanden aangaat (CIS)	32%
Aandeel innovatieve MO's dat samenwerkingsverbanden aangaat (CIS)	47%

Hier toe:

1. De Vlaamse overheid en het bedrijfsleven besteden 1%, respectievelijk 2 % van het BBP aan O&O. Een adequate absorptiecapaciteit in de vorm van projecten en menselijk kapitaal is onontbeerlijk om deze investeringsdoelstelling te realiseren.
2. Kennis en onderzoeksresultaten worden in Vlaanderen momenteel nog te weinig omgezet in innovatieve commerciële producten en processen (innovatie-paradox).

Hier toe:

- a) de Vlaamse overheid zorgt voor een betere afstemming en samenwerking tussen de wetenschappelijk-technologische actoren (de wetenschappelijke specialisaties) en de bedrijfswereld (de economische specialisaties);
- b) de Vlaamse overheid stimuleert een betere kennisdiffusie en meer netwerking (mogelijke instrumenten hierbij: de intermediaire kennisinstellingen, competentiepolen, stra-

tegische onderzoekscentra, collectieve onderzoekscentra, Vlaamse Innovatiesamenwerkingsverbanden, het TETRA-fonds en het Programma Strategisch Basisonderzoek). Een efficiënte informatiestroom voor octrooien maakt deel uit van het kennisdiffusie en –absorptieproces. De Vlaamse overheid neemt maatregelen om adequate informatie te verschaffen en ondernemingen te sensibiliseren voor het belang van deze thematiek. Vooral KMO's beschikken veelal niet over de nodige competenties (financieel, administratief, informatief) en de toegang tot internationale databanken en netwerken.

3. Open innovatie en netwerking stimuleren.

Volgende acties kunnen hiertoe bijdragen:

- a) sensibiliseren en informeren over samenwerking.
In de voorlichting en advisering aan ondernemers en ondernemingen dient op een structurele manier gewezen op de voordelen van samenwerking als strategische doelstelling. Op die manier wordt ook de pro-actieve houding van de ondernemer aangewakkerd. Zowel de Vlaamse overheid, de ondernemersorganisaties als de sectorfederaties hebben hierin een rol te spelen;
- b) ondernemingen informeren over de kansen van de interne markt en over de Europese steunfaciliteiten.
De Vlaamse overheid dient de ondernemingen op een efficiënte en continue wijze te informeren over de kansen en de ondersteuningsfaciliteiten die Europa biedt;
- c) optimaal inspelen op Europese hefboommiddelen.
Enerzijds moet de drempelvrees, in het bijzonder vanwege de KMO's, verlaagd worden door de Europese instrumenten door middel van sensibiliseringscampagnes een ruimere naambekendheid te geven. Anderzijds moeten de kansen van het Vlaamse bedrijfsleven in Europese programma's en dossiers gemaximaliseerd worden door een sterkere Vlaamse betrokkenheid bij het Europese beleidsniveau en een betere Vlaamse belangenbehartiging.

4. Eco-innovaties stimuleren. Om een voortrekkersrol op te nemen inzake eco-innovaties, worden volgende acties aanbevolen:

- a) na benchmarking van het Vlaamse eco-innovatiebeleid met goede praktijken elders, een milieu/energie-innovatieprogramma in uitvoering brengen, voortbouwend op bestaande initiatieven (MIP, OVAM...);
- b) zorgen voor een doorstart voor het MIP, met een nieuwe en duidelijke taakstelling en financiering, meer aandacht voor vraaggerichte innovatie-ontwikkeling, netwerking en beleidsintegratie en een versterkte en transparante platformwerking;

- c) onverkort de generieke steun, het steunpercentage voor DTO-steun evalueren en indien nodig verhogen;
- d) de inspanningen voor innovatief aanbesteden opdrijven;
- e) bijzondere aandacht schenken aan de deelname van Vlaamse actoren aan Europese ondersteuningsprogramma's, vooral inzake energie.

1.1.4 Doelstelling 3

Vlaanderen herwint tegen 2020 zijn in de afgelopen tien jaar verloren aandeel in de wereldexportmarkt en exploreert in veel sterkere mate dan vandaag onbenut potentieel op het vlak van internationalisatie (zowel in goederen als in diensten). Het aantal buitenlandse directe investeringen in het Vlaamse Gewest neemt toe, evenals het ermee gepaard gaande investeringsbedrag. Tegen 2020 neemt het aantal exporterende bedrijven toe, het aantal exporterende kmo's verdubbelt (tegenover 2007). Het aandeel van de totale Vlaamse uitvoer naar snelgroeiende markten groeit tot 10%.

Om deze doelstelling op weg naar realisatie te zetten vraagt de SERV dat volgende objectieven worden gerealiseerd tegen 2014:

- Vlaanderen herwint zijn in de afgelopen tien jaar verloren aandeel in de EU-wereldhandel. Dit impliceert dat Vlaanderen zijn marktaandeel met 10 % uitbreidt;
- Vlaanderen herwint zijn in de afgelopen tien jaar verloren aandeel in de interne handel binnen de EU27. Dit impliceert dat Vlaanderen zijn marktaandeel met 3% uitbreidt;
- de Vlaamse export drijft haar aandeel in de import van de BRIC-landen op tot 1,5 %;
- het aantal exporterende KMO's neemt toe met 50 %;
- het aantal directe buitenlandse investeringen (projecten), zoals gedocumenteerd door FIT, stijgt met 10 %. Het totaal ermee gepaard gaande investeringsbedrag stijgt met minstens 30%.

	2006	2007	2008
Aandeel in het EU-aandeel wereldhandel, evolutie sinds 1999			VLA: -9,02%
Aandeel in het EU-interne handel, evolutie sinds 1999			VLA: -3,02%
Aandeel in de import van BRIC-landen	1,20%	1,23%	1,09%
Directe buitenlandse investeringen, aantal projecten (FIT)	153		
Directe buitenlandse investeringen, totale bedrag, in mia euro (FIT)	€ 2,78		

Hier toe:

1. Bewustmaking van het belang van internationalisering.

De Vlaamse overheid stimuleert het bewustmakingsproces bij ondernemingen op het vlak van internationalisatie. Dit omvat alle aspecten van het ondernemerschap (niet louter afzetmarktinformatie).

- a) Het huidige instrumentarium zoals landen- en marktinformatie, exportpromotie, begeleiding en financiële ondersteuning blijven voornamelijk exportgebonden en gericht op industriële activiteiten. Meer aandacht moet besteed worden aan andere vormen van internationalisering (import en strategische samenwerkingsallianties) en dienstensectoren (creatieve diensten, zakelijke dienstverlening, logistieke diensten,...). De welzijns- en gezondheidssector in Vlaanderen heeft de potentie heeft uit te groeien tot een speerpuntcluster van wereldformaat. Brussel kan uitgespeeld worden als een centrale as in de uitbouw van netwerken en partnerships. FIT moet daarom naast exportpromotor ook optreden als facilitator voor internationale partnerschappen door te investeren in partnersearch. De inspanningen om nieuwe groeimarkten (Oost-Europa en de BRIC-landen) te betreffen moeten verhoogd worden;
- b) ondernemingen hebben niet genoeg aan standaardinformatie en -diensten gericht op exportpromotie, zoals deelname aan beurzen en handelsmissies. Er is behoefte aan specifieke steunmaatregelen op maat van de onderneming, zoals individueel advies;
- c) de Vlaamse overheid versterkt de wederzijdse positieve band tussen innovatie en internationalisering. Een beleid dat beide beleidsdomeinen meer op elkaar afstemt, of nog verregaand in één instrument zou verenigen, dient te worden opgezet. Daarom is het aangewezen de ondersteunende acties van FIT af te stemmen (te integreren in) op het ondersteuningsinstrumentarium van het IWT. De nieuwe vereiste beleidsaccenten (sectoren, markten, vormen van internationalisatie) moeten ook hun plaats hierin krijgen.

2. Vlaanderen uitspelen als een attractieve vestigingslocatie door een performant flankerend beleid.

Als Vlaanderen succesvol wil zijn in de toenemende globalisering, moet het inzetten op een optimaal flankerend beleid, dat maximaal inspeelt op haar sterke troeven en stevig inwerkt op haar mankementen. Alleen op die manier kan Vlaanderen uitgroeien tot een unieke en aantrekkelijke vestigingsregio voor ondernemers, innovatieve investeringen en internationale ondernemingsprojecten.

Generiek omgevingsbeleid is een must maar niet voldoende. Daarom zal Vlaanderen moeten inzetten op haar sterke troeven en hiervoor – meer dan ooit – een gericht beleid moeten voeren. Daarbij is maatwerkbeleid vereist voor ondermeer volgende factoren:

- a) Vlaanderen is een kennisregio met wereldspelers in specifieke speerpunten en unieke kennis in andere domeinen (competentiepolen);
- b) Vlaanderen is de poort naar Europa en beschikt over uitstekende economische poorten die garant staan voor een doorgroei op langere termijn. De aanwezigheid van uitstekende verbindingen via zeehavens, wegtransport, spoor- en luchthavens en ICT-infrastructuur maken van Vlaanderen een aantrekkelijke plaats voor distributie- en productiecentra;
- c) Brussel is als hoofdstad én van Europa én van Vlaanderen en als vestigingsplaats van heel wat internationale instellingen en hoofdkantoren van ondernemingen een heel sterk merk.

1.2. Performant omgevingsbeleid

1.2.1 Doelstelling 6

De economische poorten zijn vlot bereikbaar via de verschillende transportmodi (weg, spoor, water of lucht) en via de verschillende transportdragers (zowel privaat als openbaar vervoer). Hiermee realiseren we minder dan 5% verliesuren (op het totaal aantal gereden voertuiguren) op de hoofdwegen en beperken we het milieu-impact van het goederen- en personenvervoer.

Hiertoe worden missing links in het transportnetwerk (op de weg, water en het spoor) van het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen weggewerkt. De vervoersstromen worden dynamisch beheerd teneinde de beschikbare infrastructuur optimaal te gebruiken. Om logistieke activiteiten maximaal te valoriseren, trekken we logistieke spelers aan die ten volle toegevoegde waarde en werkgelegenheid creëren.

Om de Pact-doelstelling op weg naar realisatie te zetten vraagt de SERV dat:

De Vlaamse Regering onmiddellijk een actieplan opmaakt om congestie te bestrijden en een nieuw systeem voor variabilisering van belastingen voor zowel het personenvervoer, als voertuigen beneden en boven 3,5 MMT te ontwikkelen.

De SERV vraagt om een ruime consultatie te voorzien met het oog op het bereiken van het noodzakelijk maatschappelijk draagvlak.

Tegen 2012:

- de Vlaamse regering een rollend 3 jaren investeringsprogramma opstelt voor alle vervoersmodi, dat voor advies wordt voorgelegd aan de sociale partners vooraleer dit wordt besproken in het Vlaams Parlement. De Vlaamse regering betreft de sociale partners bij haar inbreng in het Investeringsplan 2012 van Infrabel en de NMBS.

Tegen 2014:

- wordt voor elke economische poort de mobiliteitsimpact in kaart gebracht, zodanig dat een strategisch bereikbaarheidsplan kan worden opgesteld dat als basis dient voor een vervoersplan voor zowel woon- werk als zakelijk vervoer;
- wordt door het verkeerscentrum een nieuwe indicator opgesteld - de bereikbaarheidsmonitor - die de gemiddelde reistijd weergeeft binnen en buiten de spits op cruciale punten voor de Vlaamse economie zoals de economische centra en poorten;
- wordt ook voor de andere modi de bereikbaarheid systematisch gemeten. Hiervoor worden de beheerscontracten van de VVM, de NMBS, NV Zeekanaal en NV De Scheepvaart aangepast;
- zijn 2/3 van de missing links uit het mobiliteitsplan Vlaanderen gerealiseerd;
- worden alle belangrijkste Vlaamse autosnelwegen en ringwegen uitgerust met dynamische signalisatie. Deze worden aangestuurd door een dynamisch gemanaged verkeerscentrum in Antwerpen met antennes in Gent en Brussel. Hiervoor wordt niet gewacht op de heraanleg van de Brusselse ring;
- kanaliseert de Vlaamse regering de informatieverzorging en communicatie rond logistieke bedrijvigheid met een one-stop-shop concept via portaal, ingebed in een breder portaal rond ondernemen in Vlaanderen;
- moet het Vlaams logistiek kennisplatform in samenwerking met het bedrijfsleven van start zijn gegaan;
- moeten de steun en subsidiekanalen voor onderzoek en ontwikkeling in logistiek in kaart gebracht en gestroomlijnd worden. De verschillende instellingen moeten ten minsten één gemeenschappelijk logistiek onderzoeksproject in samenwerkingsverband hebben opgestart.

1.2.2 Doelstelling 16

In 2020 heeft Vlaanderen een verkeers- en vervoerssysteem dat tot de performantste van Europa behoort. Hiervoor wordt co-modaliteit, ondersteund door een gericht locatiebeleid en door het STOP-principe (Stappen, Trappen, Openbaar Vervoer en Privé-Vervoer) als hoeksteen van het Vlaamse mobiliteitsbeleid toegepast, zodanig dat vanuit economisch, sociaal, ecologisch en logistiek oogpunt de meest optimale modus wordt ingezet. We zorgen dat we voldoen aan de milieudoelstellingen die andere Europese landen ook dienen te bereiken tegen 2020. Investerings in verkeers- en vervoerssystemen worden beleidsmatig ondersteund door een sociaaleconomische evaluatie en een Vlaamse bereikbaarheidsmonitor.

Tegen 2020 is Vlaanderen één van de beste Europese regio's op het gebied van verkeersveiligheid, zowel uitgedrukt in functie van het aantal doden en zwaargewonde verkeersslachtoffers per miljoen afgelegde kilometers als per miljoen inwoners. Ten opzichte van de objectieven in het Vlaamse verkeersveiligheidsplan, te realiseren tegen 2015, wordt een daling van 20% op de dodelijke slachtoffers en 25% op de zwaargewonde slachtoffers gerealiseerd in 2020.

Het aantal afgelegde km per persoon in het woon-werkverkeer per auto wordt drastisch verlaagd. Onder meer thuiswerk wordt daartoe gestimuleerd. Tegen 2020 zullen bovendien 40% van de woon-werkverplaatsingen gebeuren enerzijds door collectief vervoer, waaronder het openbaar vervoer en anderzijds te voet of per fiets.

Om de Pact-doelstelling op weg naar realisatie te zetten vraagt de SERV dat

Tegen 2012:

- alle collectieve vervoersmodi zijn via een 1-ticket-systeem toegankelijk.

Tegen 2014:

- performantiecriteriën worden mee opgenomen in het beheerscontract van De Lijn en NMBS;
- de Vlaamse regering voert een ruimtelijk beleid aan de hand van het instrument locatiebeleid dat een maximale afstemming tussen woon- en werkplaatsen mogelijk maakt;
- de Vlaamse regering introduceert in elke provincie een aanspreekpunt waar op een pro-actieve wijze mobiliteitsmanagement wordt aangeboden aan bedrijven of groepen van bedrijven. Voorafgaandelijk wordt de werking van het Slimweg punt geëvalueerd.
- het plan stationsomgevingen van de Vlaamse Regering wordt voor 2014 uitgevoerd, waar bij er bijzondere aandacht gaat naar de multimodale ontsluiting en voldoende ruimte voor economische ontwikkeling;
- de Vlaamse regering heeft haar verkeersveiligheidsplan uitgevoerd.

1.3. Duurzame economie

1.3.1 Doelstelling 7

Vlaanderen heeft in 2020 substantiële vorderingen gemaakt met het oog op een stabiele toegang tot energie. Dit komt de bevoorradingszekerheid en de competitiviteit van de prijzen ten goede. Hiertoe worden enerzijds efficiëntiewinsten geboekt om de elektriciteitsvraag te beperken. Daardoor en in overeenstemming met de Europees aangegane verbintenissen, is tegen 2020 de energie-efficiëntie gestegen, en dienovereenkomstig het (relatieve) energiegebruik gedaald. Zodoende is de CO₂-emissie tegen 2020 gedaald overeenkomstig de Europese aangegane verbintenissen. Anderzijds wordt de productiecapaciteit voor elektriciteit uitgebreid -o.a. door het betrekken van voldoende spelers-, waarbij het aandeel elektriciteit geproduceerd uit hernieuwbare energiebronnen en kwalitatieve WKK aanzienlijk stijgt, zoals in Vlaanderen vereist zal zijn in uitvoering van de Europese richtlijn hernieuwbare energie. Ook wordt het elektriciteitsnet in dat kader omgevormd tot een internationaal goed geïnterconnecteerd en slim net waarop decentrale productie-eenheden en nieuwe toepassingen kunnen worden gekoppeld.

Om deze doelstelling op weg naar realisatie te zetten vraagt de SERV dat volgende objectieven worden gerealiseerd tegen 2014:

1 een risico-analyse is uitgevoerd inzake de energiebevoorrading in Vlaanderen en de structurele monitoring van de energiekosten is gerealiseerd, op basis waarvan een actieplan is opgemaakt om de knelpunten aan te pakken.

Hiertoe:

- moet deze risico-analyse betrekking hebben op de diverse energiebronnen, -dragers, -leveranciers, -netten, etc. Op basis hiervan moet in nauwe afstemming met het federale niveau, een actieplan worden opgemaakt om eventuele knelpunten aan te pakken;
- is visievorming nodig rond de aanwending van biomassa in de energievoorziening en voor de diverse andere toepassingen, in nauwe afstemming tussen het milieu- en energiebeleid en met de Europese ontwikkelingen;
- moet er een evaluatie gebeuren van de optimale aansluitbaarheid op het aardgasnet, waarbij wordt nagegaan of de geldende percentages maatschappelijk optimaal zijn;
- moet er een actieplan worden opgemaakt ter voorbereiding van de omschakeling naar L-gas en moet de financiering worden uitgeklaard.

Verder is de uitvoering van de afspraken in het *VESOC-akkoord van 23 oktober 2008* inzake benchmarking energiekosten noodzakelijk. Dat impliceert onderstaande acties:

- de structurele monitoring van de elektriciteitskosten door de VREG in overleg met de SERV;
- de becijfering van de impact op de energieprijzen van nieuwe energieregelgevingsdossiers, in het kader van kwaliteitsvolle reguleringsimpactanalyses;
- de optimalisering van de sociale en ecologische openbaardienstverplichtingen;
- de uitvoering van een verruimd traject in het kader van het project marktmodel, met in het bijzonder versterkte aandacht voor marktwerking en –regulering via de uitwerking van ‘toets voor marktwerking’ en een analyse van de taken en werking van de VREG;
- de verderzetting van sensibiliseringsinitiatieven om de leverancierskeuze te vergemakkelijken;
- overleg met de bevoegde instanties (federaal veela) over mechanismen om de dienstverlening en de efficiëntie van het netbeheer te verbeteren en over initiatieven om de transparantie en de vergelijkbaarheid van de geafficheerde en de gefactureerde tarieven te verhogen.

In Europees verband moet Vlaanderen in het kader van het Belgisch Voorzitterschap van de Europese Unie:

- de energievoorzieningszekerheid hoog op de agenda plaatsen;
- er voor zorgen dat er voortgang wordt geboekt op de instrumenten die kunnen bijdragen tot een verdere eenmaking van de Europese energiemarkten. Een belangrijk element is de verbeterde samenwerking tussen regulatoren of de introductie van een Europese regulator voor de energiemarkt.

2 kaderend in het Europese 20/20/20-actieplan en de Belgische engagementen terzake, de nieuwe Vlaamse doelstellingen zijn vastgelegd voor de vermindering van de CO₂-emissie, de stijging van de energie-efficiëntie en de stijging van het aandeel hernieuwbare energiebronnen en een eerste pakket maatregelen zijn genomen ter uitvoering daarvan; Tussentijds wordt de Vlaamse Kyoto-doelstelling gerealiseerd zodat de broeikasgasemissies dalen met -5,2% tegen 2008-2012 ten opzichte van 1990.

	1990	2007	2010 (prognose)
Broeikasgasemissies (Kton CO ₂ -equivalenten) (VITO)	86.990	80.770	85.302

Hiertoe:

- moet tegen eind 2010 het energie-efficiëntiebeleid voor de industrie worden heroverwogen in het licht van het post 2012-klimaatbeleid (cf. energiebeleidsovereenkomsten, energieconsulentenwerking...);
- moet het REG-beleid voor gebouwen worden versterkt. Kernpunten daarbij zijn onderbouwing van, overleg over en vervolgens vastlegging van de evolutie van de EPB-eisen voor de komende jaren, de opstart van een TPF-initiatief voor REG in woongebouwen, de uitvoering van het energierenovatieprogramma 2020 en de rationalisering van het energiesubsidiebeleid;
- is de uitwerking vereist van een visie, tijdspad en maatregelen om het potentieel inzake restwarmte te realiseren;
- is het noodzakelijk van vernieuwde partnerschappen te creëren en te ondersteunen met het oog op de realisatie van energie-efficiëntie door verhoogde ketenefficiëntie;
- is de ondersteuning van lerende netwerken nodig, opgezet en onderhouden door intermediairen, waar bedrijven van elkaar kunnen leren over mogelijkheden om energie te besparen, om hernieuwbare energiebronnen aan te wenden.

3 nieuwe maatregelen zijn genomen om de productiecapaciteit voor elektriciteit uit te breiden en het aandeel elektriciteit geproduceerd uit hernieuwbare energiebronnen en kwalitatieve WKK te doen stijgen.

	2006
Aandeel elektriciteit uit hernieuwbare energiebronnen en WKK (VREG)	16,4%

Hiertoe:

- moet het kader voor de inplanting van energieproductiecapaciteit heroverwogen en waar nodig bijgestuurd worden (vereenvoudiging van de vergunningenstelsels, afstemming van

de diverse plannen, wegwerken van hinderpalen voor nieuwkomers in technische reglementen, aansluitingsvoorschriften en –procedures);

- is er een fundamentele discussie nodig over de kostenverdeling voor uitbreiding van de elektriciteitsproductie en/of distributienetten;
- moeten er geïntegreerde plannen van de infrastructuurinvesteringen worden opgemaakt (productiecapaciteit, netten, bedrijventerreinen, telecom, ...) met de introductie van typevoorschriften voor ruimtelijke ordeningsrichtlijnen;
- is er een evaluatie en bijstelling vereist van het financieel ondersteuningsbeleid voor hernieuwbare energie;
- moet er een transitieproject 'decentrale energieopwekking' worden opgezet met het oog op een visie over de wijze waarop decentrale productie-eenheden worden ingezet en de realisatie van de randvoorwaarden voor uitbreiding van de productiecapaciteit en wegwerking van barrières voor decentrale productie-eenheden;
- is de uitwerking vereist van een visie, een tijdspad en maatregelen om het potentieel inzake groene warmte te realiseren;
- is er een bundeling en versterking nodig van de energiekennis, door netwerking, betere coördinatie van het onderzoek en extra kredietlijnen voor onafhankelijk energieonderzoek;
- moet Vlaanderen in het kader van het Belgisch Voorzitterschap van de Europese Unie initiatieven stimuleren om de grote verschillen in de energieregelgeving tussen lidstaten onderling te verminderen of weg te werken en aandringen op de totstandkoming van een Europese markt van hernieuwbare energiecificaten en de de uitwerking van een Europees kader voor biomassastromen.

4 een transitieproject "slimme netten" operationeel is en terzake een proefproject is opgestart.

Hiertoe moet:

- het transitieproject "slimme netten" worden opgezet in wisselwerking en samenhang met het transitieproject 'decentrale energieopwekking' en aanleiding geven tot een maatschappelijk debat en eventueel nader onderzoek over de kosten en baten van de introductie van slimme netten en de modaliteiten ervan;
- er een grootschalig proefproject inzake slimme netten worden gerealiseerd.

1.3.2 Doelstelling 8

Een verdere ontkoppeling van economische groei en het geheel van emissies en afvalproductie is gerealiseerd door een gestaag stijgende materiaal- en energie-efficiëntie in de verschillende maatschappelijke sectoren. De plaatsing van dak- of zoldervloerisolatie, de vervanging van enkel glas en inefficiënte verwarmingsinstallaties en innovaties in de sector zorgen er tegen 2020 onder andere voor dat het energiegebruik van het gebouwenpark aanzienlijk daalt. Tegen 2020 beantwoorden nieuw-

bouwwoningen aan de optimale energieprestatienorm. Vlaanderen slaagt erin om het potentieel aan economische activiteiten en werkgelegenheid dat uit deze beleidsopties voortvloeit, in het bijzonder ook in de hernieuwbare energiesector, zoveel mogelijk te realiseren.

Om deze doelstelling op weg naar realisatie te zetten vraagt de SERV dat volgende objectieven worden gerealiseerd tegen 2014:

1 een ont koppeling tussen afvalproductie en economische ontwikkeling wordt bereikt conform de doelstellingen van de uitvoeringsplannen voor de verschillende afvalstoffen en dat het rationeel waterverbruik bij huishoudens en alle andere maatschappelijke sectoren is toegenomen (doelstellingen en actielijnen die verband houden met energie-efficiëntie worden vermeld bij doelstelling 7, doelstellingen en actielijnen die verband houden met milieu-efficiëntie worden vermeld bij doelstelling 14.)

Hiertoe moet:

- werk gemaakt worden van de uitvoering en actualisering van de uitvoeringsplannen voor de verschillende afvalstoffen;
- er een actieplan rationeel watergebruik worden opgesteld, gericht op zowel vermindering van het watergebruik als op omschakeling op duurzame watervoorraden;
- het lopende transitieproject "duurzaam materiaalgebruik" worden versterkt zodat het in substantiële mate kan bijdragen tot de transitie naar een 'kringloop'-economie en een duurzaam materialenbeheer.

2 92% van de woningen over dak- of zoldervloerisolatie beschikt en in 91% van de woningen geen enkel glas meer voorkomt.

	2008
Woningen met dak- of vloerisolatie (VGA)	83%
Woningen met hoog rendementsbeglazing (geen enkel glas) (VGA)	82%

3 het REG-beleid voor gebouwen wordt versterkt.

Hiertoe moet:

- de evolutie van de EPB-eisen voor de komende jaren worden vastgelegd, na grondige onderbouwing en overleg;
- er werk gemaakt worden van TPF-initiatieven voor REG in woongebouwen;
- het energierenovatieprogramma 2020 worden uitgevoerd;
- het energiesubsidiebeleid gerationaliseerd worden.

4 het economisch en werkgelegenheidspotentieel in de hernieuwbare energiesector zoveel mogelijk wordt benut.

Hier toe:

- moet het generiek startersbeleid en economisch beleid bijdragen aan deze doelstelling;
- moeten er Europese minimumkwaliteitsstandaarden voor de fabricatie en installatie van hernieuwbare energie-installaties worden opgesteld;
- is de detectie en aanpak nodig van de knelpunten in het onderwijs- en opleidingsaanbod die toename energie-efficiëntie en toename spreiding hernieuwbare energie hinderen.

2. Meer mensen aan de slag, in meer werkbare jobs en in gemiddeld langere loopbanen

Ondernemingen vinden in 2020 voldoende en geschikte werknemers en meer en beter opgeleide mensen zijn aan de slag. Vraag en aanbod sluiten nauwer op elkaar aan. De werkzaamheid is voldoende hoog en levert een essentiële bijdrage tot de welvaartscreatie en de financiering van de sociale zekerheid. Dit vereist onder andere een loopbaanbeleid en een competentiebeleid. Vlaanderen beschikt niet over de mogelijkheid om vanuit zijn bevoegdheden alleen de doelstelling van 70 % werkzaamheid te behalen tegen 2020. De werkbaarheid is in belangrijke mate gestegen en zorgt samen met een loopbaanbeleid en een kwalificatie- en competentiebeleid voor gemiddeld langere loopbanen.

2.1. Doelstelling 9

De globale werkzaamheidsgraad stijgt tot minstens 70% in 2020, dankzij een gemiddelde jaarlijkse groei van minstens een 0,5 procentpunt. De werkzaamheidsgraad van vrouwen blijft verder stijgen. Voor kansengroepen (allochtonen personen met een arbeidshandicap en 50+) verdubbelt de gemiddelde jaarlijkse groei tot minstens 1 procentpunt. De Europese doelstelling voor 55+ (werkzaamheidsgraad van 50%) komt daarmee in zicht.

Om de Pact-doelstelling op weg naar realisatie te zetten vraagt de SERV dat in 2014:

- de globale werkzaamheidsgraad minstens 68,6% bedraagt (gemiddelde jaarlijkse groei van minstens 0,5 procentpunt, vertrekpunt 2007: 66,1%);
- de werkzaamheidsgraad van vrouwen minstens 64,3% bedraagt (gemiddelde jaarlijkse groei van minstens 0,9 procentpunt, vertrekpunt 2007: 59,8%);
- de werkzaamheidsgraad van allochtonen minstens 47% bedraagt (gemiddelde jaarlijkse groei van minstens 1 procentpunt, vertrekpunt 2007: 42%);
- de werkzaamheidsgraad van personen met een arbeidshandicap minstens 47,2% bedraagt (gemiddelde jaarlijkse groei van minstens 1 procentpunt, vertrekpunt 2007: 42,2%);
- de werkzaamheidsgraad van 50+ minstens 54,3% bedraagt (gemiddelde jaarlijkse groei van minstens 1 procentpunt, vertrekpunt 2007: 49,3%);
- de werkzaamheidsgraad van 55+ minstens 39,2% bedraagt (gemiddelde jaarlijkse groei van minstens 1 procentpunt, vertrekpunt 2007: 34,2%).

	2007	Doel 2014	Jaarlijkse groeivoet
Werkzaamheidsgraad	66,1%	68,6%	0,5%

Werkzaamheidsgraad vrouwen	59,8%	64,3%	0,9%
Werkzaamheidsgraad allochtonen	42,0%	47,0%	1,0%
Werkzaamheidsgraad pmah	42,2%	47,2%	1,0%
Werkzaamheidsgraad 50+	49,3%	54,3%	1,0%
Werkzaamheidsgraad 55+	34,2%	39,2%	1,0%

Hiertoe:

- uitwerken van visie op en instrumenten voor een doelgroepenbeleid op Vlaams niveau als aanvulling op de opties genomen op het federale niveau;
- realiseren in samenwerking met de sociale partners van de afspraken gemaakt in het kader van 'samen op de bres voor 50+' en in opvolging hiervan het opzetten (visie en instrumenten) van een aan de bestaande kaders complementair (einde) loopbaanbeleid, ook voor 50 plussers;
- het bevordering van de re-integratie van niet (meer) actieven via specifieke opleiding en begeleiding, via het toetsen van nieuwe beleidsmaatregelen op de mate waarin ze bijdragen aan de re-integratie en via het wegwerken van inactiviteitsvallen. Wat dit laatste betreft, zullen sociale partners ism de commissie Diversiteit onder meer op basis van de Viona studie een aantal aanbevelingen formuleren;
- continuering en verdieping van de inspanningen voor vrouwen, personen met een arbeidshandicap, personen van allochtone afkomst, ouderen, laaggeschoolden in het kader van het beleid inzake Evenredige Arbeidsdeelname en het verder ontwikkelen van aandacht voor laaggeletterdheid en armoede;
- voor personen die omwille van persoons- en/of maatschappijgebonden redenen, niet, niet meer of nog niet terecht kunnen in het normaal economisch circuit, worden gepaste tewerkstellingsvormen voorzien. In dit kader is het belangrijk dat er voldoende gepaste tewerkstelling wordt voorzien zowel binnen de reguliere als de sociale economie, in functie van de afstand tot de arbeidsmarkt. Hierbij dient aandacht besteed aan de kwaliteit van de arbeid, de duurzaamheid van de tewerkstelling en in casu de doorstroom naar het normaal economisch circuit. Verder is het noodzakelijk te monitoren (en op basis hiervan te evalueren) of de vooropgezette beleidsdoelstellingen inzake aangepaste tewerkstelling gerealiseerd worden;
- er wordt een pro-actief arbeidsmarktbeleid ontwikkeld dat maximaal inspeelt op de kansen en opportuniteiten van werknemers en werkgevers in een snel veranderende maatschappij.

2.2. Doelstelling 10

Zowel de werkbaarheid van werknemers als van zelfstandigen groeit jaarlijks gemiddeld met minstens 0,5 procentpunt. De werkbaarheidsgraad verhoogt voor werknemers daardoor tot minstens 60% in 2020, en komt voor zelfstandigen in 2020 zo dicht mogelijk bij 55%. Dit impliceert dat voor de afzonderlijke werkbaarheidsdimensies (psychische vermoeidheid, welbevinden in het werk, leermogelijkheden en werk-privé-balans) hogere groeicijfers gescoord worden. Bijzondere aandacht gaat naar vrouwen, kansengroepen en bijzondere gezinssituaties. Hiertoe wordt in het algemeen gestreefd naar een betere afstemming tussen arbeid en gezin.

Om de Pact-doelstelling op weg naar realisatie te zetten vraagt de SERV dat bij de meting van de werkbaarheid in 2013:

- de werkbaarheid van werknemers minstens 56,1% bedraagt.
(Gemiddelde jaarlijkse groei van minstens 0,5 procentpunt, vertrekpunt 2007: 54,1%);
- de werkbaarheid van zelfstandigen minstens 49,7% bedraagt.
(Gemiddelde jaarlijkse groei van minstens 0,5 procentpunt, vertrekpunt 2007: 47,7%);
- het aandeel van de werknemers dat niet problematisch scoort op de afzonderlijke dimensies minstens het volgende bedraagt:
 - problematische psychische vermoeidheid: 73,3%
 - welbevinden: 84%
 - leermogelijkheden: 82,2%
 - werk-privé balans: 91,3%
 (hogere groeicijfers = de groei globale werkbaarheid in procentpunten + 0,1 procentp);
- het aandeel van de zelfstandigen dat niet problematisch scoort op de afzonderlijke dimensies minstens het volgende bedraagt:
 - problematische psychische vermoeidheid: 65,4%
 - welbevinden: 93,9%
 - leermogelijkheden: 96,5%
 - werk-privé balans: 67,6%
 (hogere groeicijfers = de groei globale werkbaarheid in procentpunten + 0,1 procentp);
- de werkbaarheid van vrouwen (werknemers en zelfstandigen) opgenomen wordt in de monitoring van het Pact 2020;
- de werkbaarheid van 50+ (werknemers en zelfstandigen), laaggeschoolden (werknemers en zelfstandigen) en personen met een arbeidshandicap (werknemers en zelfstandigen) opgenomen wordt in de monitoring van het Pact 2020;
- de variabele 'gezinssituatie' voor alle afzonderlijke dimensies opgenomen wordt in de monitoring van het Pact 2020.

	2007	Doel 2013	Jaarlijkse groeivoet in percentage punten
Werkbaarheidsgraad werknemers	54,1%	56,1%	0,5
Werkbaarheidsgraad zelfstandigen	47,7%	49,7%	0,5
Aandeel werknemers niet psychische vermoeid	71,2%	73,3%	0,5 + 0,1 = 0,6
Aandeel werknemers met welbevinden	81,9%	84%	0,5 + 0,1 = 0,6
Aandeel werknemers met leermogelijkheden	80,1%	82,2%	0,5 + 0,1 = 0,6
Aandeel werknemers met werk-privé-balans ok	89,2%	91,3%	0,5 + 0,1 = 0,6
Aandeel zelfstandigen niet psychische vermoeid	63,3%	65,4%	0,5 + 0,1 = 0,6
Aandeel zelfstandigen met welbevinden	91,8%	93,9%	0,5 + 0,1 = 0,6
Aandeel zelfstandigen met leermogelijkheden	94,4%	96,5%	0,5 + 0,1 = 0,6
Aandeel zelfstandigen met werk-privé-balans ok	65,5%	67,6%	0,5 + 0,1 = 0,6

Hier toe:

- het streven naar meer werkbaarheid wordt gekoppeld aan het verder innoveren van de arbeidsorganisatie. Belangrijk is dat bestaande initiatieven, zoals de Competentiepool en de ESF-oproepen worden gecontinueerd. Verder wordt gezocht naar 5 sectorfondsen die een sectoraal actieplan wensen af te sluiten;
- wat de afzonderlijke werkbaarheidsdimensies betreft, zal een toolkit met dimensie specifieke instrumenten (onder andere een nog te ontwikkelen meetinstrument dat op ondernemingsniveau kan gehanteerd worden) ter beschikking worden gesteld van de ondernemingen. Specifiek voor de dimensie 'combinatie werk en gezin' zijn bijkomende ondersteunende maatregelen noodzakelijk, ook voor zelfstandigen;
- vertrekkende van een gedetailleerde stand van zaken komt Vlaanderen tot een versnelde uitbouw van de basis- en de gespecialiseerde loopbaandienstverlening voor werkzoekenden, werknemers en zelfstandigen. Loopbaandienstverlening moet een arbeidsmarktinstrument worden dat proactief en preventief aangewend wordt, en niet enkel curatief zoals nu al te vaak het geval is. Een breed gedragen campagne is hiervoor noodzaak. Aan de aanbod zijde moet geïnvesteerd worden in een gevarieerde dienstverlening die alle relevante expertise en actoren mobiliseert zodat de loopbaandienstverlening de kansengroepen bereikt, maar niet alleen de kansengroepen.

2.3. Doelstelling 11

In 2020 is Vlaanderen verder uitgegroeid tot een lerende samenleving. Zoveel mogelijk kinderen en volwassenen moeten het best mogelijke onderwijs en de best mogelijke vorming genieten. Het aantal kortgeschoolden is in 2020 op de arbeidsmarkt met de helft verminderd. Dit komt doordat

i) meer jongeren het secundair onderwijs afwerken;

ii) meer jongeren na hun secundair onderwijs verder studeren zowel in het hoger beroepsonderwijs als in hoger onderwijs;

iii) meer mensen deelnemen aan levenslang en levensbreed leren (stijging tot 15% van de bevolking op beroepsactieve leeftijd).

Concreet halveren we het aantal schoolverlaters die het Secundair Onderwijs zonder voldoende startkwalificaties verlaten, stijgt het aantal jongeren met een diploma hoger onderwijs aanzienlijk ongeacht herkomst, werksituatie of opleidingsniveau van hun ouders. Kinderen van niet hooggeschoolde ouders bereiken een participatiegraad van ruim 60% in het hoger onderwijs. Ook zullen meer bedrijven en sectoren een strategisch competentiebeleid voeren. Een lerende samenleving erkent ten slotte competenties, waar en hoe ze ook verworven zijn.

Om deze doelstelling op weg naar realisatie te zetten vraagt de SERV dat volgende objectieven worden gerealiseerd tegen 2014:

- de ongekwalificeerde uitstroom daalt tot een niveau van maximaal 7%;
- het aantal *starters* in het hoger onderwijs, ongeacht opleidingsniveau van vader en moeder, aanzienlijk is gestegen;
- het aantal *afgestudeerden* hoger onderwijs aanzienlijk is gestegen, ongeacht opleidingsniveau van vader en moeder;
- 11,5% van de bevolking deelneemt aan levenslang leren;
- het aantal bedrijven en organisaties dat scoort in de indicator Competentiegerichte Organisaties (ICO) van 2013 is significant gestegen;
- 20% van de studenten in het hoger onderwijs een deel van hun opleiding in het buitenland heeft gevolgd, via Erasmus of andere, gelijkwaardige, programma's.

	2006	2007	2008
Ongekwalificeerde uitstroom	10,0%	9,3%	8,5%
Aandeel bevolking dat deelneemt aan levenslang leren (EAK)	7,9%		
Indicator competentiegerichte organisaties (ICO) (SERV-STV)		42,1	
Erasmusstudenten, aandeel in uitgereikte diploma's hoger onderwijs	8,72%	8,89%	9,09%

Hier toe:

- de modularisering, reeds veralgemeend in het Deeltijds Beroepssecundair Onderwijs, wordt ook verder uitgebouwd in de andere onderwijsniveaus. De modularisering gaat gepaard met het afleveren van kwalificerende deelattesten. De hervorming van het secundair onderwijs (opgestart met de Blauwdruk) is voldoende diepgaand om de onderwaardering van het BSO en TSO volledig weg te werken. Ook de opleidingscurricula worden zo opgemaakt dat ze aantrekkelijk en toekomstgericht zijn, m.a.w. meer gericht op competentieontwikkeling, volgens activerende methodieken, met voldoende leertrajectbegeleiding. Ook de lerarenopleiding en – begeleiding wordt hieraan aangepast;
- het realiseren van een goede oriëntering in het secundair onderwijs, gerichte sensibiliseringscampagnes naar BSO en TSO, automatische toekenning van studiebeurzen naar de

doelgroepen die meeste nood hebben aan die tegemoetkoming en het accorderen van de beursbedragen aan de werkelijke studiekosten; uitbouwen van een laagdrempelig en aantrekkelijk HBO, studiebegeleiding op maat;

- meer nadruk op bedrijfs- en functieoverstijgende opleiding, zowel voor werkenden, werkzoekenden als zelfstandigen. Een stimulering van bedrijven en sectoren, werknemers, werklozen en zelfstandigen moet ertoe leiden dat de aandacht voor investering in opleiding blijft zodat zowel de productiviteit van de onderneming als de inzetbaarheid, ontwikkelingkansen en de loopbaancompetenties van de werknemers en werkzoekende verhoogt. Voor werkzoekenden is ook een verdieping van de opleidingsinitiatieven noodzakelijk, onder meer door via uitgebreide opleidingen en door de opleidingsinitiatieven nog meer afstemmen op de huidige en toekomstige (onder meer omwille van de te verwachten uitstroom) knelpuntberoepen;
- uitvoeren van de aanbevelingen die de SERV zal formuleren met betrekking tot de stimuli voor opleidingen op de werkvloer en opleidingen voor werknemers. Deze aanbevelingen omvatten onder meer: het verbeteren van het statuut 'leren en werken', het wegwerken van de beschotten tussen de stelsels voor werkende, werkzoekende en ondernemers, het creëren van een opleidingsmarkt en het faciliteren van de combinatie leren en werken. Dit laatste zowel vanuit het oogpunt van de werknemer (en onder andere de vraag naar meer flexibiliteit) als vanuit het perspectief van de arbeidsorganisatie;
- ontwikkelen van betere indicatoren voor levenslang leren in het algemeen en informeel leren in het bijzonder;
- vertrekkende vanuit een grondige evaluatie van de inspanningen op de verschillende EVC domeinen tot op heden, komen tot een versterkte en geïntegreerde EVC-visie en -beleid, zowel binnen onderwijs, als op de arbeidsmarkt waarbij het zichtbaar maken van competenties centraal komt te staan in het competentiebeleid en waarbij een grotere effectieve impact van het beleidsinstrumentarium gerealiseerd wordt.

3. Levenskwaliteit van hoog niveau

Welzijn en welvaart waaraan zoveel mogelijk mensen naar vermogen een bijdrage leveren en waarvan in beginsel iedere burger kan genieten, zijn belangrijk voor de creativiteit en dynamiek in het economische, sociale en culturele leven. Een leefbare omgeving vergt (1) een toekomstgericht zorgsysteem, (2) een duurzame solidariteit, en (3) een kwaliteitsvolle leefomgeving. Dit betekent een samenleving waarbij de leden betrokken zijn en waarbij segregatie en uitsluiting in al zijn vormen worden teruggedrongen.

3.1. Toekomstgerichte hulp- en zorgverlening

3.1.1 Doelstelling 12

In 2020 voorziet Vlaanderen in een toegankelijk en betaalbaar kwaliteitsvol aanbod aan hulp- en zorgverlening, dat toereikend is in het licht van de zich wijzigende maatschappelijke behoeften en sociaal-demografische ontwikkelingen. Bij de organisatie van het volledige hulp- en zorgcontinuüm staan efficiëntie, effectiviteit en daardoor de kwaliteit vanuit het oogpunt van de gebruiker centraal. Eerstelijnszorg- en thuiszorg zijn versterkt. Het ontstaan van groepspraktijken wordt gestimuleerd. In de gehandicaptenzorg, de geestelijke gezondheidszorg en de ouderenzorg is er voldoende aanbod gecreëerd. Voor minstens de helft van de kinderen tot 3 jaar worden formele en kwaliteitsvolle vormen van kinderopvang aangeboden.

3.1.2 Doelstelling 17

In 2020 scoort Vlaanderen op diverse aspecten van de levenskwaliteit bij de hoogste van Europa. Dit blijkt uit een hoog geluksgevoel bij de bevolking, een hoge globale tevredenheid met de eigen leefsituatie, de levensstandaard en langer leven in goede gezondheid. Hiertoe voert Vlaanderen een inclusief beleid, dat transversaal doorheen de verschillende beleidsdomeinen wordt uitgebouwd, in het bijzonder in de ouderenzorg, de gehandicaptenzorg, de geestelijke gezondheidszorg en de bijzondere jeugdzorg. Mede door ziektepreventie daalt de vermijdbare sterfte tot 35% door de realisatie van de Vlaamse gezondheidsdoelstellingen o.a. door een terugval van het aantal zelfdodingen.

Hiertoe:

Monitoring dringend nodig

Reeds in het Pact van Vilvoorde werd als doelstelling gesteld dat Vlaanderen in 2010 een toereikend, efficiënt, effectief en voor iedereen toegankelijk en kwaliteitsvol zorgaanbod waarborgt. In het Pact 2020 wordt deze doelstelling ten gronde herhaalt en nader omschreven.

Tot nu toe blijft de monitoring van de realisatie van de doelstelling in al zijn vermelde wezenlijke facetten onaangepast en ontoereikend. Voor de SERV is het dan ook essentieel dat

de Vlaamse overheid dringend en bij prioriteit de nodige initiatieven neemt om tot een daadwerkelijke meting te komen van de beoogde kenmerken van het zorgaanbod. Pas dan zullen vorderingen op het groeipad op gefundeerde wijze kunnen beoordeeld worden.

Meer concreet vraagt de SERV dat:

1. de Vlaamse administratie het aantal ingetrokken, opgeschorte of niet-verlengde erkenningen van voorzieningen publiceert;
2. tegen eind 2012 de Vlaamse Gemeenschap de kwaliteit van de zorg ook op basis van outputindicatoren meet;
3. tegen eind 2012 de Vlaamse Gemeenschap een instrument hanteert dat de zorgvraag in Vlaanderen meet en waarop de programmatie van het zorgaanbod wordt gebaseerd;
4. tegen einde 2012 de Vlaamse regering brengt de wachtlijsten bij de CGG's in kaart brengt.

Een adequaat aanbod...

Om onze positie op het vlak van welzijns- en gezondheidszorg verder te verbeteren dient het toekomstige aanbod tijdig en op flexibele wijze wordt afgestemd op de evoluties langs de vraagzijde. Een goede matching moet voorkomen dat zowel (regionale) lacunes in het aanbod als vormen van oververzorging ontstaan. De trend naar een flexibeler zorgaanbod, meer op maat van de gebruiker - al dan niet met de inzet van instrumenten van vraagfinanciering - dient verder te worden ondersteund.

In alle welzijns- en gezondheidssectoren is een meerjarige programmering als beheersinstrument noodzakelijk, afgestemd op de beleidsdoelstellingen en zorgbehoeften en rekening houdend met de budgettaire ruimte op middellange termijn.

De realisatie van een zodanige programmering moet toelaten dat een aangepast en toereikend aanbod ontstaat. In Vlaanderen dienen op dit vlak nog inspanningen te worden gedaan. Dit veronderstelt de inzet van middelen en mensen. Naast financieringsbeperkingen maken ontwikkelingen op de arbeidsmarkt binnen de hulp- en zorgsector dat de uitbouw van het aanbod niet steeds volgens uitgezette tijdschema's kan gebeuren.

Daarnaast is het de taak van de overheid te voorzien in een aangepaste diversificatie van het aanbod. Diversificatie van het aanbod laat toe de effectiviteit van de zorg- en hulpverlening te verbeteren en lacunes op te vullen. Dit betekent dat naast de talrijke gereguleerde hulp- en zorgvormen ruimte blijft voor ondersteuning van experimenten. Mogelijks hieruit vloeiende varianten binnen het aanbod die beantwoorden aan maatschappelijke behoeften kunnen vervolgens worden opgenomen in de reglementering.

Concreet vraagt de SERV dat:

1. tegen 2014 – in vergelijking met de huidige toestand – de bestaande programmaties in de verschillende sectoren beter zijn ingevuld en de geregistreerde wachtlijsten korter zijn¹¹. Dit veronderstelt de inbreng van zowel extra middelen als extra personeel;
2. om de Pact 2020-doelstelling inzake kinderopvang op weg naar uitvoering te zetten tegen eind 2012 in elke gemeente in Vlaanderen 4 op de tien kinderen, jonger dan 3 jaar, terecht kunnen in de formele voorschoolse kinderopvang.

	2007
Aanbod formele kinderopvang - opvangplaatsen per 1000 kinderen < 3 jaar (Kind en Gezin) – Vlaams Gewest	344,7

...dat betaalbaar blijft

De toegankelijkheid van de zorg- en hulpverlening is niet alleen afhankelijk van de feitelijke aanwezigheid en aard van het aanbod. Ook de betaalbaarheid van de diverse hulp- en zorgvormen beïnvloeden de toegankelijkheid immers op een zeer directe wijze. In de gezondheidszorg wordt in grote mate de techniek van de verzekering (wettelijk, aanvullend private verzekering) gehanteerd. Via de toepassingsvoorwaarden (verzekerde prestaties, niveau van tussenkomst) kan de facto de toegankelijkheid van het aanbod worden gemodelleerd. De (Vlaamse) welzijnssector wordt in hoofdorde gefinancierd door de overheid, aanvullend met cliëntbijdragen die al dan niet in functie van het inkomen, de gezinstoestand en de zorgbehoefte van de hulpvrager worden bepaald.

Via modulering van de eigen bijdragen heeft de Vlaamse overheid een instrument om de toegankelijkheid van het hulp- en zorgaanbod te sturen. De financiële draagkracht van de hulp- en zorgbehoevende kan zowel rechtstreeks (inkomen) als onrechtstreeks (gezinstoestand, zorgbehoefte) geïndiceerd worden.

¹¹ Om in de toekomst een afdoend antwoord te geven op de stijgende zorgvraag, moet het zorgaanbod uitbreiden. Anno 2009 is het zorgaanbod niet voor elke zorgvorm in gelijke mate gerealiseerd. Bovendien is er de maatschappelijke vraag om het aanbod (nog) scherper af te stemmen op de concrete zorgbehoefte van mensen. Beiden zullen ertoe leiden dat het aanbod voor bepaalde zorgvormen waarschijnlijk sterker zal moeten stijgen dan voor andere.

Vandaag beschikt de Vlaamse Gemeenschap nog niet in alle zorgsectoren over een voldoende sterk ontwikkeld instrument om er de individuele zorgbehoefte te meten (cfr. Monitoring dringend nodig). Bovendien zal in de volgende jaren zorgvernieuwing en differentiatie van het aanbod toenemen. Ook zal er steeds vaker 'gedeelde' zorg worden aangeboden.

Het is vandaag niet realistisch om met de huidige programmatie-instrumenten al deze tendensen voldoende te honoreren in het expliciteren van concrete en onderbouwde groeicijfers per zorgvorm. De SERV kiest er daarom voor om - in afwachting van de ontwikkeling van de hoger genoemde indicatoren - de doelstellingen eerder globaal te omschrijven.

In de mate objectief noodzakelijk geacht gebruik van zorg- en hulpverlening wordt verhinderd door financiële barrières dient de modulering van de eigen bijdrage nader bekeken in overleg met betrokken actoren. Bij de modulering dient erover gewaakt dat geen afhankelijkheidsvallen worden geopend. Een analyse moet voorafgaandelijk duidelijkheid brengen of en zo ja in welke mate de gehanteerde eigen bijdragen binnenin de diverse hulp- en zorgvormen waarvoor de Vlaamse overheid bevoegd is, een financiële drempel vormen in het gebruik ervan.

Om de toegankelijkheid van de zorg- en hulpverlening te verzekeren dient te worden vermeden dat de voorzieningen hun cliënten zouden selecteren op basis van de tariefschaal van de eigen bijdragen. Gepaste maatregelen om de financiële positie van de voorzieningen cliëntneutraal te houden zijn nodig.

3.2. Sociale inclusie en maatschappelijke participatie

3.2.1 Doelstelling 2

In 2020 is Vlaanderen een solidaire, open en verdraagzame samenleving waarin het sociaal kapitaal minstens op het niveau ligt van de top 5 van Europese landen. Dit blijkt uit een actieve participatie aan het verenigingsleven en vrijwilligerswerk. Alle inwoners van Vlaanderen kunnen worden bereikt door een vereniging, een buurtwerking, een vrijwilligersorganisatie of door samenlevingsopbouw. De Vlamingen hebben intense sociale contacten, meer vertrouwen in de medemens en de samenleving. Discriminatie is uitgebannen, de evenredige arbeidsdeelname is verzekerd en de deelname van alle kansengroepen aan de andere domeinen van de maatschappij is proportioneel tot hun aandeel in de bevolking.

Tegen 2020 is de huidige bijdrage van Vlaanderen inzake ontwikkelingssamenwerking verdubbeld. Samen met alle gedecentraliseerde besturen bedraagt de bijdrage van Vlaanderen minstens 7% van de officiële Belgische ontwikkelingshulp.

Om deze doelstelling op weg naar realisatie te zetten vraagt de SERV dat volgende objectieven worden gerealiseerd:

Tegen 2010:

- een betrouwbare indicator wordt ontwikkeld die EU-benchmarking toelaat voor de invulling van het begrip "sociaal kapitaal";
- een betrouwbare indicator voor het uitbannen van discriminatie wordt ontwikkeld, gestoeld op de informatie die verzameld wordt door de Vlaamse Meldpunten Discriminatie. De meldpunten gaan 'Metis', een nieuw registratiesysteem gebruiken, dat ook kwalitatieve aspecten registreert (hoe is de klacht opgevolgd, hoe is de burger verdergeholpen ...).

Tegen 2014:

- voortdurende toename van actieve betrokkenheid bij vrijwilligerswerk en betrokkenheid bij lokale activiteiten wordt gerealiseerd;

- de werkzaamheidskloven (geslacht, leeftijd, nationaliteit, scholingsgraad, personen al dan niet met arbeidshandicap) verkleinen;
- de deelname van kansengroepen aan het maatschappelijk leven vergroot;
- de bijdrage van Vlaanderen op het vlak van ontwikkelingssamenwerking loopt op tot 60 miljoen euro (in prijzen 2007), en tot 5,20% van het bedrag van de officiële Belgische ontwikkelingshulp.

Werkzaamheidskloven (Steunpunt WSE/SVR)		2007
Vrouwen (15-64 jaar)	aandeel in werkenden	44,7
	aandeel in bevolking	49,4
Ouderen (55-64 jaar)	aandeel in werkenden	9,5
	aandeel in bevolking	18,3
Laaggeschoolden (15-64 jaar)	aandeel in werkenden	22,3
	aandeel in bevolking	33,1
Allochtonen (15-64 jaar)	aandeel in werkenden	1,4
	aandeel in bevolking	2,2
Arbeidsgehandicapten (15-64 jaar)	aandeel in werkenden	8,4
	aandeel in bevolking	12,5

Ontwikkelingssamenwerking (mioe euro) (FOD Buitenlandse Zaken)	2007
Vlaams Gewest en Gemeenschap	40,6
Totaal Belgische Overheidshulp voor ontwikkeling (ODA)	1.426,5
Aandeel Vlaanderen in totaal Belgische ODA	2,85 %

3.2.2 Doelstelling 13

In 2020 ligt het aandeel inwoners dat leeft in armoede en geconfronteerd wordt met sociale uitsluiting laag in vergelijking met de best presterende EU27-landen. Dit houdt in dat in 2020 in Vlaanderen elk gezin ongeacht de samenstelling, minstens een inkomen heeft dat de Europese armoederisicodrempel bereikt.

In 2020 is er een duidelijk resultaat merkbaar van een intensieve bestrijding van armoede en sociale uitsluiting op meerdere gebieden. Het betreft resultaten van investeringen in sociale woningen, onderwijs en opleiding van kansengroepen, ziektepreventie bij kansengroepen... Die inspanningen resulteren o.m. in een halvering van het aantal kinderen dat geboren wordt in armoede, een beperking van de laaggeletterdheid tot 3% en op het vlak van huisvesting in een substantiële verhoging van de woonkwaliteit in 2020 door halvering t.a.v. 2006 van het aandeel van de bevolking dat een woning betreft met twee of meer structurele gebreken en/of een gebrek aan basiscomfort, o.a. door de creatie van minstens 43.000 bijkomende sociale huurwoningen zoals bepaald in het decreet grond- en pandenbeleid.

De SERV vraagt concreet dat de realisatie van de Pact 2020-doelstelling op een lineair groei-pad wordt gezet.

Zodanig is in 2014:

1. het aandeel van de inwoners met een inkomen < 60% mediaan gehalveerd;
2. substantiële vooruitgang geboekt op het vlak van toegankelijkheid van sociale huisvesting, onderwijs en opleiding, (preventieve) gezondheidszorg;
3. het aantal kinderen dat in armoede geboren wordt gedaald met een kwart;
4. de laaggeletterdheid in Vlaanderen gedaald en bij de schoolverlaters is hoogstens nog 3% laaggeletterd;
5. het aandeel van de bevolking dat leeft in een woning met 2 of meer structurele gebreken gedaald met een kwart;
6. een aangroei van 20.000 sociale huurwoningen gerealiseerd.

Aandeel van de inwoners met een inkomen < 60% van het mediaaninkomen (EU-SILC)	2006
EU -27	16
België	15
Vlaanderen	11,4
Tsjechië	10
Nederland	10

Aandeel geboorten in kansarme gezinnen (Kind en Gezin)	2007
Aandeel	7,3%
Aantal kinderen	4828

	2006
% bevolking dat leeft in een woning met 2 of meer structurele gebreken (EU-SILC)	18

Aantal sociale huurwoningen VMSW (VMSW)	2006	2007
	136.959	139.327

Hiertoe:

Intussen is reeds de deugdelijkheid bewezen om bij de uitwerking van een beleid gericht op het voorkomen en bestrijden van armoede de doelgroepen aan bod te laten komen. Concreet hebben de ervaringsdeskundigen in de armoede hierin een centrale rol. De betrokkenheid van de doelgroep bij de vormgeving van het beleid dient verder uitgebouwd en veralgemeend.

Armoedebeleid dient een inclusief beleid te zijn. Dit veronderstelt dat op vele beleidsdomeinen maatregelen zich opdringen om uitsluitingsfactoren te verhinderen. Zowel bestaande als nieuwe maatregelen moeten tegen het licht worden gehouden om uitsluitingsmechanismen op te sporen. Het veralgemeend toepassen van de armoede-impactanalyse is een aangewezen

instrument om de gevolgen van regelgeving op de situatie van personen in armoede te toetsen.

Zoals intussen reeds geconcretiseerd in meerdere (Vlaamse) actieplannen ter bestrijding van de armoede vergt een degelijk beleid een integrale aanpak en een gecoördineerd ageren in tijd en ruimte op vele beleidsdomeinen en door meerdere overheden. Werkgelegenheid, huisvesting, onderwijs, welzijns- en gezondheidszorg, cultuur en sport vormen evenveel beleidsdomeinen waar Vlaanderen verder hefbomen dient te ontwikkelen om armoedesituaties te voorkomen en/of terug te dringen.

De SERV ondersteunt de structurele aanpak via het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding en de jaarlijkse actualisaties ervan en vraagt dat deze ten gronde met de sociale partners worden overlegd binnen het VESOC. Het Vlaams Actieplan Armoedebestrijding dient te getuigen van een fundamenteel horizontale, geïntegreerde aanpak.

3.3. Gezonde en aangename leefomgeving

3.3.1 Doelstelling 14

Voor water- en luchtkwaliteit, bodembescherming en geluidshinder scoort Vlaanderen in 2020 even goed als Europese economische topregio's. De gestage afname van de druk op milieu en natuur maakt dat het aantal gezonde levensjaren dat verloren gaat als gevolg van milieuvervuiling, significant daalt. Het beleid focust binnen een Europese context op belangrijke uitdagingen en risico's.

Zo moeten de gekozen maatregelen leiden tot:

- (1) een verdergaande verlaging van de broeikasgasemissies conform de voor Vlaanderen vastgestelde doelstellingen in het kader van de Europese klimaatwetgeving;*
- (2) een vermindering in 2020 van de gemiddelde jaarconcentratie aan fijn stof (PM10) met 25% t.a.v. 2007, waarbij alle Europese fijnstofnormen onverkort worden gerespecteerd;*
- (3) een significante daling van de potentieel ernstig gehinderden door geluidsoverlast door verkeer met 15% tegen 2020.*

De meeste Vlaamse waterlopen hebben een goede ecologische toestand bereikt zodat het effectief mogelijk is dat ten laatste in 2021 voldaan is aan de kwaliteitsvereisten van de kaderrichtlijn water. Om de gevolgen van de klimaatwijziging op vlak van o.a. waterhuishouding en biodiversiteit op te vangen, is werk gemaakt van een heus adaptatiebeleid.

Om deze doelstelling op weg naar realisatie te zetten vraagt de SERV dat volgende objectieven worden gerealiseerd tegen 2014:

nieuwe milieudoelstellingen zijn vastgelegd in het kader van de lopende en geplande beleidsprocessen (milieubeleidsplan, stroomgebiedsbeheersplannen...) en de uitvoering van die nieuwe plannen op kruissnelheid zit.

Hiertoe is het in aanvulling op reeds vermelde actielijnen (cf. supra) prioritair dat:

- er een nieuw actieplan komt in uitvoering van de herziening van de Europese Richtlijn nationale emissieplafonds voor verzurende stoffen (NEC);
- er in Europees verband wordt gepleit voor Europese NEC-maatregelen (BBT, Europese productnormen...) en voor een ambitieus Europees stimuleringsprogramma voor technologische en maatschappelijke innovaties ter versnelling van de lange termijntransitie naar een koolstofarme en duurzame economie;
- er verder beleid wordt ontwikkeld om de uitstoot van fijn stof te vermijden, onder andere door maatregelen gericht op voertuigen (bv. zo snel mogelijke invoering van Euronormen), pro-actief deel te nemen aan Europese discussies inzake de aanpak van fijn stof met het oog op de introductie van uniforme maatregelen op EU-niveau, en preventie-initiatieven bij stookinstallaties te ondersteunen;
- de geluidshinder via geluidshindercartering verder in kaart wordt gebracht, waarna acties worden genomen om de geluidshinder aan te pakken;
- er wordt verder gewerkt aan gebiedsdekkende rioleringsplannen met concrete timing en financiering;
- er in het kader van de klimaatverandering een geïntegreerd adaptatieplan wordt opge maakt conform de internationale verplichtingen terzake.

3.3.2 Doelstelling 15

Inzake biodiversiteit kan Vlaanderen in 2020 de vergelijking met de Europese economische topregio's aan. Hiertoe heeft Vlaanderen voldoende habitat ingericht, herbestemd, verbeterd of afgebakend om 70% van de instandhoudingsdoelstellingen van de Europees te beschermen soorten en habitats te realiseren. Zowel de beboste oppervlakte als de kwaliteit ervan nemen aanzienlijk toe en minstens de helft van de stedelijke of kleinstedelijke gebieden beschikt over een stadsbos of heeft er een opgestart. Natuurbehoud en landschapszorg zorgen voor bijkomende tewerkstelling.

Om deze doelstelling te realiseren, stelt de SERV voor:

- er wordt een benchmarkproject opgestart op het vlak van biodiversiteit waarbij Vlaanderen wordt vergeleken met Europese economische topregio's;
- er wordt tegen eind 2010 voor ieder habitatrichtlijngebied een specifiek instandhoudingsdoelstellingsrapport (S-IHD) opgesteld;
- het Ruimtelijk Structuurplan Vlaanderen inzake bijkomende bestemming van bos, wordt uitgevoerd;
- tegen 2014 wordt voor 40% van de bossen een bosbeheerplan opgemaakt;
- de afbakeningsprocessen voor de grootsteden, regionale steden en kleine steden voorzien in minstens de helft van de stedelijke gebieden een stadsbos. De Vlaamse administratie evalueert de afgelopen en lopende afbakeningsprocessen en waakt over de realisatie van deze doelstelling;

- zonder afbreuk te doen aan de geldende richtlijnen, wordt werk gemaakt van het statuut tijdelijke natuur. Het betreft de problematiek van braakliggende (industrie- of haven)terreinen die in principe beschikbaar zijn voor natuurontwikkeling zolang ze niet als industrie- of haventerrein worden gebruikt.

Dit statuut is zodanig dat de aanwezigheid van (specifieke) natuur geen aanleiding geeft tot het ontstaan van een beschermde zone waarvoor een compensatieverplichting geldt. Eveneens is dit statuut zodanig dat het later effectief gebruik als industrie- of haventerreinen niet wordt bemoeilijkt. en niet bijkomend financieel wordt belast d.m.v. heffingen/vergoedingen (bv. kapvergoedingen).

4. Een efficiënt en doeltreffend bestuur

Efficiënte en effectieve overheden zijn van groot belang voor de creatie en het behoud van welvaart en welzijn in Vlaanderen. Snelle, ingrijpende veranderingen door trends als globalisering, liberalisering, demografische verschuivingen, migratie en klimaatverandering vergen bovendien een groot aanpassing- en reactievermogen van de samenleving. Daarom willen we tegen 2020 de werking van de overheden continu verbeteren en het leer- en aanpassingsvermogen van de overheid en alle andere actoren stimuleren.

De actieve en gestructureerde betrokkenheid van het middenveld op alle beleidsniveaus versterkt het draagvlak en verhoogt de efficiëntie van het overheidsbeleid. Het middenveld en de doelgroepen nemen daartoe ook zelf verantwoordelijkheid op.

4.1. Effectieve en efficiënte overheden

4.1.1 Doelstelling 18

Een efficiënte en kwaliteitsvolle overheid en regelgeving draagt op structurele wijze bij tot het welzijn en de welvaart van de bevolking. De overheden, elk op hun niveau, realiseren in 2020 substantiële efficiëntiewinsten vergelijkbaar met de topregio's die een vergelijkbaar overheidsaanbod realiseren wat hen toelaat de kwaliteit van dienstverlening aan burgers en ondernemingen sterk te verbeteren.

De Vlaamse overheid werkt op korte termijn een set van outputgerichte indicatoren uit, die de kwaliteit en kwantiteit, de efficiëntie én de relatie tussen alle dimensies van het overheidsingrijpen kan opvolgen, evalueren en zo nodig in overleg met de betrokkenen kan bijsturen.

Om deze doelstelling te realiseren, stelt de SERV voor:

1 dat de Vlaamse overheid zo snel mogelijk een set van outputgerichte indicatoren heeft uitgewerkt, die de kwaliteit en kwantiteit, de efficiëntie én de relatie tussen alle dimensies van het overheidsingrijpen kan opvolgen, evalueren en zo nodig in overleg met de betrokkenen kan bijsturen, zodanig dat met een betrouwbare nulmeting kan worden gestart bij de uitvoering van het Pact 2020.

Hiertoe moeten zo snel mogelijk volgende acties worden ondernomen:

1. Vastleggen van de *methode en taakverdeling* (wie doet wat, met uitklaring en afstemming van de rol voor de Vlaamse regering en administratie, het overheidspersoneel, de wetenschappelijke wereld (bv. SBOV II), de CEEO, de SERV en de te betrekken stakeholders).

2. Uitvoering van het *ontwikkelingswerk*:

- inventariseren van mogelijke indicatoren¹²; vervolgens de ontwikkeling van een set outputgerichte indicatoren voor de kwaliteit en kwantiteit, de efficiëntie en de relatie tussen alle dimensies van het overheidsingrijpen;
- bepalen van de scope: bepalen van de aspecten die worden meegenomen voor de overheden (inclusief lokale besturen);
- bepalen van topregio's die een vergelijkbaar overheidsaanbod realiseren.

3. *Validering* van een eerste indicatorenset: bereiken van consensus tussen Vlaamse regering, administratie, sociale partners en middenveld.

4. *Implementatie* van de afgesproken indicatorenset: verzameling van informatie en periodieke rapportering van de indicatoren. Tevens: verder ontwikkelingswerk voor de geleidelijke uitbreiding van de indicatorenset.

2 dat, in overleg met de belangrijkste stakeholders, op alle betrokken niveaus, realistische doelstellingen worden opgesteld voor de te bekomen efficiëntiewinsten en beleidsresultaten, die in gedifferentieerde doelstellingen per beleidsdomein en beleidsniveau vertaald worden.

Hiertoe moeten volgende acties worden ondernomen:

Hiertoe moeten volgende acties worden ondernomen:

1. Vastlegging van de algemene doelstelling om een netto efficiëntiewinst te realiseren vergelijkbaar met de topregio's die een vergelijkbaar overheidsaanbod realiseren.

Deze efficiëntiewinsten moeten beantwoorden aan drie kenmerken: (a) winsten die de overheidsorganisaties kunnen volhouden op lange termijn (duurzaam); (b) winsten die 'neutraal' zijn ten opzichte van de kwaliteit van de dienstverlening; (c) er wordt bekeken of en hoe met minder middelen dezelfde kwaliteit en kwantiteit van diensten kan geleverd worden.

2. Vertaling van de vastgelegde algemene doelstellingen in gedifferentieerde doelstellingen per beleidsdomein, uitgavensoort en beleidsniveau.

Het is wenselijk dat de doelstellingen gediversifieerd worden omdat de algemene doelstellingen niet voor elke overheidsdienst op eenzelfde wijze opgaan of nagestreefd moeten worden. Soms kan en moet verder gegaan worden. Soms minder ver. Aandachtspunten in dat verband zijn onder meer de verhouding tussen 'frontoffice'- en 'backoffice'-activiteiten en de verbetering

¹² in de literatuur, van voorbeelden in andere landen (UK-NAO, NL-CPB...) , van de indicatoren in "Government at a Glance" van de OESO, van de initiatieven in het kader van de EU-post Lissabonstrategie en van reeds bestaande indicatoren en gegevens in Vlaanderen. De SERV heeft reeds een eerste inventaris gemaakt van mogelijke indicatoren, op basis van eerder werk van de SERV (SERA 2007), van enkele voorbeelden in andere landen en van het werk van de OESO in het kader van 'Government at a Glance'.

ring van de effectiviteit en efficiëntie van inspecties (o.a. door vereenvoudiging van de regelgeving, door nieuwe methoden van risicoanalyse en door "stapeling" van instanties die belast zijn met controles tegen te gaan);

3. Vertaling van de doelstellingen in operationele programma's en projecten.

Eenzijds moet aan elk departement worden overgelaten om zelf een programma op te stellen. Anderzijds zijn wellicht ook een aantal boven- en interdepartementale projecten noodzakelijk. Daarbij is een goede projectplanning en –uitvoering van belang, met inbegrip van risicomanaagement en voldoende intern overleg en communicatie. Als mogelijke methodiek voor de programma's en projecten kunnen steeds drie vragen worden gesteld:

- zijn al de activiteiten die worden uitgevoerd nog steeds noodzakelijk?
- is de overheidsinstantie die ze uitvoert het best geplaatst om die activiteiten uit te voeren, en omgekeerd, zijn bij activiteiten die werden uitbesteed deze andere organisaties in de publieke, private of non-profitsector het best geplaatst?
- worden de activiteiten op een zo efficiënt mogelijke manier uitgevoerd?

4. Uitwerking van een geschikte "governance structuur"

Een goede 'governance'-structuur is cruciaal om daadwerkelijk resultaat te boeken en een onomkeerbare dynamiek op gang te brengen om de overheid stapsgewijs te moderniseren en de nodige hervormingen door te voeren. Een geschikte governancestructuur omvat in elk geval volgende onderdelen:

- leiderschap op het hoogste politieke niveau;
- een 'zware projectleider' op ambtelijk niveau en in de departementen en agentschappen;
- betrokkenheid van de ambtenaren en hun vertegenwoordigers op het terrein;
- ruimte voor open dialoog en maatschappelijke betrokkenheid. Minstens moeten de sociale partners in de SERV en andere maatschappelijke stakeholders mee kunnen nadenken, voorstellen doen en betrokken worden bij de opvolging en evaluatie van de voortgang;
- inbreng van deskundigheid die beschikbaar is binnen en buiten de overheid;
- netwerken voor experimenten en uitwisseling van kennis en ervaringen;
- vastlegging van de verantwoordelijkheden voor communicatie, monitoring, publieke rapportage, interne en externe audit en projectevaluatie.

5. Voorzien van middelen.

Voor de uitwerking van de programma's en projecten moeten de nodige middelen worden uitgetrokken.

3 dat de bovenvermelde actieplannen ook doelstellingen, programma's en projecten omvatten met het oog op de verbetering van de kwaliteit van de dienstverlening aan burgers en ondernemingen.

Hiertoe moeten volgende acties worden ondernomen:

1. opzet van een registratiesysteem voor het meten en opvolgen van de kwaliteit en kwantiteit van de dienstverlening, zoveel mogelijk op basis van beschikbare modellen en informatie (CAF, ISO...);

2. opmaak van doelstellingen, programma's en projecten voor het verbeteren van de kwaliteit van de dienstverlening aan burgers en ondernemingen (bv. inzet nieuwe technologieën, "uniek loket" ...).

4 dat de visievorming en samenhang in strategieontwikkeling en strategische beleidsvoering (binnen beleidsdomeinen en tussen beleidsvelden) worden versterkt, met het oog op langere termijnplanning, beleidsconsistentie, standvastigheid en een meer integraal beleid; en dat het lokale beleidsniveau meer geïntegreerd wordt aangestuurd, met verduidelijking van hun rol en takenpakket.

Hiertoe moeten volgende acties worden ondernomen:

1. Uitvoering van de voorstellen van de Commissie Efficiënte en Effectieve overheid op het vlak van beleidscoördinatie.

Het betreft onder meer de coördinatie tussen politiek en administratie, tussen en binnen de beleidsdomeinen, tussen de verschillende bestuurslagen en de afstemming van strategie en planning (strategische plannen, beleidsbrieven, beleidsnota's, begroting, beheersovereenkomst).

2. In aanvulling van die voorstellen, voortbouwen op de andere initiatieven die in Vlaanderen en in andere landen met succes worden genomen om de coördinatie en samenhang van het beleid te vergroten.

Concreet kan onder meer worden gedacht aan:

- benoeming van programmaministers en/of herverdeling van de vandaag per departement bestaande ministeriële aansturing en verantwoordelijkheid;
- oprichten van interdepartementale commissies (bijvoorbeeld Commissie Integraal Waterbeleid);
- werken met programma's en projecten en eenheden op programmatische of projectbasis samen voegen;
- evaluatie en opschoning van beleid door het systematisch beoordelen van het actuele belang van beleid. Soms blijft reeds uitgewerkt beleid in stand, waardoor de ruimte voor nieuw beleid wordt beperkt, regeling op regeling wordt gestapeld en het ambtelijk apparaat uitdijt;

- verbetering in de planning- en controlecyclus zodat die volledig is ingebed in het normale beleidsdenken en –doen;
- oprichten en onderhouden van netwerken als instrument van coördinatie, met een zekere systematisering, centrale ondersteuning en kennisopbouw.

5 dat er een ambitieus programma wordt uitgewerkt voor betere regelgeving, dat bureaucratische belemmeringen, administratieve lasten en onnodig zware nalevingskosten van regelgeving vermijdt en wegneemt; dat er maatregelen worden genomen om de kwaliteit van nieuwe regelgeving en nieuwe beleidsbeslissingen substantieel te verhogen, dat wordt gezorgd voor systematische evaluatie van het gevoerde beleid, en dat op proactieve en gemandateerde wijze de Vlaamse bijdrage aan de Europese beleidsvoorbereiding en besluitvorming wordt vergroot, dat de omzetting van Europese regelgeving in intern recht beter wordt bewaakt.

Hiertoe moeten volgende acties worden ondernomen:

1. vermindering van de administratieve lasten voor alle doelgroepen met 25% tegen 2012, conform de Europees aangegane engagementen.

De prioritair te reduceren moeten worden bepaald op basis van de reeds uitgevoerde nulmetingen via het standaardkostenmodel enerzijds en van een bevraging van de doelgroepen (bedrijven, gezinnen, organisaties, overheden) naar de meest gevoelde knelpunten anderzijds, en worden vastgelegd in jaarlijkse actieplannen. Daarnaast moeten tegen 2013 alle administratieve formaliteiten worden opgenomen in een register. Voor die opname is voorafgaand een toetsing vereist aan criteria zoals noodzakelijkheid, wettigheid en eenvoud. Het register geldt vanaf 2013 als wettelijke basis voor de betrokken regels. Het principe moet zijn dat een formaliteit die niet in het register staat, niet kan worden afgedwongen.

2. vastlegging van doelstellingen voor de kwaliteitsverbetering van regelgevingsagenda's en RIA's.

De kwaliteitsverbetering kan worden gemeten op basis van de bestaande synthetische indicatoren, die in het kader van het Interinstitutioneel Akkoord rond RIA best convergeren naar één meetmethode.

3. opmaak van een actieplan voor de vastlegging en uitvoering van ex post beleids- en wetsevaluaties.

4. opmaak van een actieplan voor de versterking van de Vlaamse bijdrage aan de Europese beleidsvoorbereiding en besluitvorming en voor de tijdige en correcte omzetting van Europese regelgeving in intern recht.

6 dat er via regulering en marktordening wordt gezorgd voor een optimale benutting van de infrastructuur, voor juiste prijzen, voor een kwaliteitsvolle dienstverlening en voor de realisatie van publieke belangen, in het bijzonder van de universele dienstverlening en de openbare dienstverplichtingen (bescherming van de gebonden afnemers, leveringszekerheid, milieubescherming, veiligheid en gezondheid), en dat de positie wordt versterkt van onafhankelijke regulatoren (elektriciteit, gas, water, transport...) die toezien op de marktwerking en de prijsvorming, de mededinging bevorderen, de toegang tot netwerken en netwerkinfrastructuur reguleren en publieke belangen bewaken.

Hiertoe moeten volgende acties worden ondernomen:

1. evaluatie (en internationale benchmarking) vragen van de effectiviteit en efficiëntie van de marktordening, universele dienstverlening en openbare dienstverplichtingen in nutssectoren;
2. evaluatie (en internationale benchmarking) vragen van de werking en positie van onafhankelijke regulatoren (elektriciteit, gas, water, transport...).

4.2. Gezonde openbare financiën

4.2.1 Doelstelling 20

De Vlaamse overheid blijft volgend decennium financieel gezond. Het uitgangspunt is de eind 2008 verworven schuldenvrije positie te behouden. De begrotingsdoelstellingen worden gewaarborgd door een eigen Vlaams stabiliteitsprogramma dat binnen het kader van een meerjarenbegroting de jaarlijkse begrotingsdoelstellingen vastlegt in functie van de conjunctuur en de verwachte toekomstige uitdagingen. De Vlaamse overheid zet in de komende jaren substantiële stappen om te komen tot een meer prestatiegerichte begroting.

De financiële en economische crisis hebben de doelstelling van schuldenvrije Vlaamse financiën in het gedrang gebracht. Bij verder zetten van ongewijzigd beleid is in functie van de economische verwachtingen niet uit te sluiten dat de schuldontwikkeling een zodanige omvang aanneemt dat Vlaanderen tegen het einde van de volgende legislatuur een schuld heeft die hoger zal zijn dan wat in het verleden het geval is geweest. Die situatie is voor een deel het gevolg van de financiële en economische crisis en van de maatregelen die de regering heeft moeten nemen om de banken bij te springen. Maar er is ook – in het bijzonder in 2008 – 2009 – een uitgavendynamiek aangehouden die fors hoger lag dan wat op basis van de reële structurele groei van de ontvangsten (effectieve groei gezuiverd voor conjunctuureffecten, prijseffecten en eenmalige verrichtingen) mogelijk was. Daardoor is een structureel deficit gecreëerd, dat mede verantwoordelijk is voor het ontsporen van de begroting bij ongewijzigd beleid.

Deze evolutie bij ongewijzigd beleid leidt niet alleen naar een hoog schuldniveau maar laat bovendien niet toe dat binnen de begroting in de komende jaren enige beleidsruimte voor nieuwe initiatieven mogelijk is.

Er moeten dan ook maatregelen worden genomen om zowel de schuldpositie weer in overeenstemming te brengen met de doelstellingen van het pact 2020 en om beleidsruimte binnen de begroting te voorzien. Wegwerken van het structureel deficit is op korte termijn noodzakelijk (2009 zal al een verloren jaar zijn). Daarnaast blijven inspanningen nodig om het tekort en de daarmee samenhangende schuldaangroei veroorzaakt door de economische crisis weg te werken.

Over het niveau aan maatregelen en de spreiding in de komende jaren zal de SERV een becijferd voorstel doen in het eerstkomend begrotingsadvies.

4.3. Sociaal overleg en stakeholderschap

4.3.1 Doelstelling 19

Alle maatschappelijke actoren worden meer actief bij het beleid betrokken. Dit bevordert het gemeenschappelijk verantwoordelijkheidsbesef en de gemeenschappelijke actieve oplossingsgerichtheid van de overheid en het middenveld voor belangrijke maatschappelijke uitdagingen, zoals duurzame ontwikkeling.

Meer organisaties en ondernemingen nemen maatschappelijke verantwoordelijkheid op en MVO is algemeen verspreid. Organisaties en ondernemingen worden daarbij ondersteund door de sociale partners en door de overheid. Het Vlaams sociaaleconomische overleg - zowel tussen de sociale partners onderling als met de overheid - over het volledige sociaaleconomische spectrum ondersteunt in 2020 in sterkere mate het maatschappelijk draagvlak en verhoogt de efficiëntie van het overheidsbeleid.

Ook het overleg tussen de Verenigde Verenigingen en de overheid in het kader van hun charter draagt daartoe bij.

Hiertoe:

- wordt aan de Vlaamse regering gevraagd dat ten aanzien van de SERV:
 - de raadpleging via aangepaste werkwijzen (witboeken/conceptnota's, overleg, timing van adviesvragen...) vroeger in het besluitvormingsproces gebeurt;
 - de SERV periodiek actief wordt geïnformeerd over de beleids- en regelgevingsagenda op basis waarvan afspraken worden gemaakt over het tijdstip en de tijdsorde binnen dewelke SERV wordt gevat met opdrachten vanuit de Vlaamse regering;
 - de Vlaamse regering via aangepaste werkwijzen systematisch zorgt voor feedback over het gevolg dat zij geeft aan advies van de SERV;
 - de voorgaande punten samen met afspraken over informatie-uitwisseling worden vastgelegd in het protocol dat de Vlaamse regering met de SERV dient af te sluiten.

- Ten aanzien van VESOC:

- in het VESOC-protocol bij het aantreden van de nieuwe Vlaamse regering worden afsprakenkaders vastgelegd waarbij de werking van VESOC (werkgroep, informeel en formeel plenair) als het overlegforum voor alle thema's met sociaal-economische repercussies wordt verzekerd;
- de Vlaamse regering ontwikkelt in overleg met de Vlaamse sociale partners binnen de VESOC-context een indicator die maatschappelijk verantwoord ondernemen (MVO) goed in kaart brengt.

5. Achtergrondinformatie

Dit deel geeft een korte toelichting bij beschikbare gegevens waar relevant voor de interpretatie van een subdoelstelling of actielijn. Tevens worden subdoelstellingen of actielijnen gebaseerd op nieuwe of nog te ontwikkelen indicatoren kort gesitueerd.

Onderstaande tekst volgt de indeling in vier hoofdstukken van het Pact 2020.

5.1. BBP per hoofd van de bevolking

Tabel 1: BBP per capita in lopende prijzen (bron: Eurostat)

	2000	2005	2006
Denemarken	32.500	38.300	40.200
West-Nederland	28.700	34.700	36.100
Zweden	30.000	32.600	34.500
Hessen	30.200	33.200	34.400
South East	29.200	32.500	34.000
Bayern	29.500	32.100	33.200
Zuid-Nederland	25.800	30.500	32.200
Manner-Suomi (Finland)	25.500	29.900	31.700
Baden-Württemberg	28.300	30.100	31.400
Schotland	25.600	29.100	30.800
Eastern	25.400	28.700	30.200
Vlaams Gewest	24.300	28.600	30.000
South West	25.000	28.000	29.400
East Midlands	24.300	27.100	28.500
Baskenland	19.200	26.600	28.000
North West	23.900	26.400	27.800

Bron: SVR

Het Vlaamse BBP houdt geen rekening met de Vlaamse pendelarbeid naar vooral Brussel, terwijl deze pendelarbeiders wel opgenomen zijn in de Vlaamse bevolking. Het BBP per hoofd van de bevolking ligt hoger indien ook met deze pendelarbeid wordt rekening gehouden.

5.2. Investeringsratio

Tabel 2: Investeringsratio in % van BBP

	2000	2003	2004
Vlaams Gewest	22,3	20,5	21,1
Bayern	22,3	20,4	19,5
West-Nederland	21,0	19,3	19,2
Manner-Suomi (Finland)	19,3	18,1	18,2
Baden-Württemberg	19,4	17,8	17,7
Zuid-Nederland	22,3	18,4	17,4
Zweden	17,2	15,5	15,9
Hessen	17,9	16,0	15,8
North West	15,1	n.b.	n.b.
East Midlands	13,3	n.b.	n.b.
Eastern	16,5	n.b.	n.b.
South East	18,2	n.b.	n.b.
South West	16,9	n.b.	n.b.
Schotland	17,4	n.b.	n.b.
Denemarken	n.b.	n.b.	n.b.
Baskenland	23,5	23,5	n.b.

Bron: SVR

5.3. Ondernemerschap

Ondernemerschap betreft steeds zelfstandigen plus helpers.

Tabel 3: Ondernemerschapsgraad (zelfstandigen en helpers)

	2000	2005	2006
Baskenland	19,4	18,6	20,4
Vlaams Gewest	15,7	15,3	15,4
Eastern	13,0	13,7	14,9
South West	14,7	14,9	14,4
South East	13,7	14,7	14,1
Bayern	13,3	13,9	13,6

Manner-Suomi (Finland)	13,6	12,6	12,9
West-Nederland	10,8	12,6	12,8
Hessen	11,8	12,7	12,8
East Midlands	11,6	12,9	12,2
Zuid-Nederland	10,6	12,0	12,1
North West	10,7	11,3	11,6
Baden-Württemberg	10,7	11,6	11,3
Zweden	11,1	10,8	10,7
Schotland	9,9	9,9	10,4
Denemarken	8,6	8,9	9,1

Bron: SVR

Tabel 4: Aandeel gazellen op middelgrote ondernemingen – Vlaams Gewest

2000	2005	2006
13,3	7,9	11,2

Bron: SVR

Tabel 5: Bijzondere doelgroepen ondernemerschap (in %)

Vrouwen ¹	55-plussers ²	Niet-Belgen ³
41	2	4,78

¹ Aandeel vrouwelijke starters in totaal aantal starters (bron: GEM 2008)

² Aandeel startende 55-plussers in totaal aantal starters (bron: GEM 2008)

³ Niet-Belgische ondernemersgraad (bron: UNIZO)

Tabel 6: Ondernemerscultuur (zelfstandig ondernemerschap is een aantrekkelijke carrièrekeuze)

Hongarije	48
Letland	75
Roemenië	n.b.
België	47
Vlaams Gewest	43
Denemarken	57
Finland	46
Frankrijk	63
Duitsland	56

Griekenland	76
Ierland	55
Italië	68
Japan	26
Nederland	85
Slovenië	58
VK	52
VS	63

Bron: GEM 2008 Executive Report

5.4. Onderzoek en ontwikkeling (O&O)

Tabel 7: bruto binnenlandse uitgaven voor O&O in % van het BBP voor het Vlaams Gewest

	2000	2005	2006	2007
bedrijven	1,72	1,44	1,36	1,40
Publieke sector	0,52	0,63	0,61	0,63
Totaal	2,24	2,06	1,97	2,03

Bron: Vlaams Indicatorenboek 2009

Tabel 8: aandeel van de omzet gerealiseerd door nieuwe of verbeterde producten

2001	2004	2007
16,0	18,6	16,8

Bron: SERV/STV, TOA-enquête

Tabel 9: samenwerking door innovatieve KO en MO in % van totaal innovatieve KO respectievelijk MO

	CIS 2003-enquête	CIS 2005-enquête	CIS 2007-enquête
KO	22,4	29	32
MO	50,5	48	47

Bron: Vlaams Indicatorenboek 2005, 2007 en 2009

5.5. Investerings

Tabel 10: buitenlandse directe investeringen in het Vlaams Gewest

	2000	2005	2006
Aantal projecten	205	143	153
Investeringsbedragen in mrd €	2,55	1,44	2,78
Directe tewerkstelling in aantal arbeidsplaatsen	8.958	2.939	4.034

Bron: SVR

5.6. Geharmoniseerde competitiviteitsindicatoren (ECB)

5.6.1 Definitie

De *geharmoniseerde competitiviteitsindicatoren*¹³ (HCI) van de Europese Centrale Bank (ECB) willen een betekenisvolle en vergelijkbare meting van de prijzen- en kostencompetitiviteit van de landen van de eurozone geven. Ze zijn gebaseerd op de reële effectieve wisselkoersen¹⁴ van de euro met een groot aantal andere munten. Regionale cijfers zijn nog niet ontwikkeld.

De HCI's worden berekend op basis van gewogen gemiddeldes van bilaterale wisselkoersen tegenover de muntwaarden van de handelspartners van elk land in de eurozone. De gewichten zijn gebaseerd op bilaterale gegevens over internationale handel in goederen: enkel de goederen in secties 5 tot 8 in de Standard International Trade Classification (SITC) worden opgenomen (= geen voeding, energie en "speciale" producten zoals diamant). Deze gegevens zijn ook voor Vlaanderen beschikbaar.

- ¹³ Deze indicatoren brengen de kosten- en prijzencompetitiviteit van een land binnen de Eurozone in kaart, en niet de andere elementen die tot de competitiviteit van een land (zoals: opleidingsniveau werkzame personen, infrastructuur...) bijdragen.

- ¹⁴ De wisselkoers (Engels: *exchange rate*) is de prijs van een bepaalde munt uitgedrukt in een andere valuta. Een koers van de euro van \$0,87 betekent dat 1 euro gekocht kan worden voor 87 dollarcent.
 De nominale effectieve wisselkoers (Engels: *nominal effective exchange rate* = EER) is een gewogen gemiddelde van bilaterale wisselkoersen van de euro met andere handelslanden. De gewichten geven het aandeel van elk land in de handel in de eurozone weer.

De reële effectieve wisselkoers (Engels: *real effective exchange rate* = EER) deflateert de nominale effectieve wisselkoers door een gewogen gemiddelde van de verhouding tussen buitenlandse en binnenlandse (Eurozone) prijzen en kosten, en pogen dus de prijzen- en kostencompetitiviteit van een land of de Eurozone weer te geven.

Wisselkoersen hebben eveneens een impact op de ruilvoet van een land. De ruilvoet betreft de prijsverhouding tussen ingevoerde en uitgevoerde producten van een land. Als de wisselkoers van een land stijgt, worden uitgevoerde producten duurder en ingevoerde producten goedkoper (en vice versa). Bij een gelijke uitvoer en invoer leidt een hogere wisselkoers tot een ruilvoetverbetering.

Het betreft zowel invoer- als uitvoergegevens. De gewichten van de invoer betreffen het aandeel van elk land in de totale import van de Eurozone. De gewichten voor de export worden tweemaal gewogen, om het onderscheid te maken tussen competitie met lokale producenten en met andere invoerders. Het totale gewicht van elk handelsland is het gewogen gemiddelde van zowel de invoer- als uitvoergewichten.

De handelspartners opgenomen in de berekening betreffen de 11 landen van de EU met een eigen munt en 10 andere belangrijke handelslanden (Australië, Canada, China, Hong Kong, Japan, Noorwegen, Singapore, Zuid-Korea, Zwitserland en de Verenigde Staten van Amerika).

De ECB berekent voor elk land van de eurozone drie HCI's: de teller blijft identiek (= handelsgegevens en gewichten), maar de deflator (noemer) verschilt telkens: 1/ de geharmoniseerde consumptieprijsindex (HICP = de "index") wordt als deflator gehanteerd, dan wel 2/ de deflator van het BBP, dan wel 3/ de loonkost per eenheid product in reële termen.

5.6.2 Resultaten

De geharmoniseerde competitiviteitsindicatoren (ECB) gebaseerd op reële effectieve wisselkoersen, met HICP als deflator, worden in onderstaande tabel voor alle landen van de Eurozone weergegeven. De competitiviteit wordt in deze benadering vergeleken vertrekkend van de inkomensevolutie in reële termen.

Vertrekbasis is het eerste kwartaal van 1999 (1999Q1 = 100)¹⁵. Hoe lager het resultaat, hoe beter de ontwikkeling van de competitiviteitspositie. Zoals hoger verduidelijkt zijn cijfers voor Vlaanderen vandaag niet beschikbaar.

Tabel 11: geharmoniseerde competitiviteitsindicatoren (deflator: HICP)

DEFLATOR = HICP	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Euro area	95,8	85,8	87,03	90,94	102,04	105,96	104,05	103,80	107,08	111,01
BE	97,8	93,4	94,10	95,49	100,30	101,94	101,82	101,95	103,12	106,49
DE	97,6	90,7	90,73	91,87	96,88	98,59	97,22	96,70	98,58	99,50
IE	97,5	93,2	95,83	101,33	112,59	115,83	115,37	116,02	120,07	125,53
GR	97,4	90,2	91,27	94,14	99,73	101,97	102,13	102,96	105,00	107,81
ES	98,7	96,0	97,24	100,54	106,05	108,53	109,25	110,67	112,77	115,71
FR	97,7	92,4	92,48	94,23	99,72	101,88	100,83	100,43	101,54	103,43
IT	98,0	93,2	93,83	96,43	102,76	104,79	103,64	103,49	104,88	106,87
CY	98,5	96,7	97,41	100,34	106,68	108,89	109,35	109,68	109,86	113,16
LU	98,7	96,7	97,20	98,74	103,63	106,35	107,47	108,43	110,61	112,77
MT	99,7	98,9	100,28	102,33	106,15	109,64	109,05	109,51	110,94	115,07
NL	97,6	92,2	95,84	99,86	106,65	108,23	106,78	106,19	107,60	108,77
AT	98,3	94,6	94,51	95,01	98,11	99,07	98,27	97,89	98,60	99,24
PT	98,6	95,9	98,48	101,03	105,63	107,02	106,31	107,02	108,27	109,17

¹⁵ Dit impliceert dat de indicator de evolutie van de competitiviteit voor elk land sinds 1999 weergeeft. Dit impliceert NIET dat in 1999 de competitiviteit van elk land in deze tabel identiek was.

SI	98,5	95,4	95,75	98,03	101,51	101,62	100,73	100,83	102,96	105,54
SK	101,9	111,7	114,06	117,33	133,34	146,62	150,76	158,83	174,67	188,38
FI	97,9	93,0	94,06	95,77	100,53	100,43	98,28	97,14	97,98	100,27

Bron: Eurostat

Het koppelton wordt gevormd door Duitsland (DE), Oostenrijk (AT) en Finland (FI). België bevindt zich in een tweede groep samen met Nederland (NL), Frankrijk (FR), Italië (IT) en Slovenië (SI).

Een tweede benadering vertrekt van de reële evolutie van het BBP, dus van de reële nationale productie van goederen en diensten. De werkwijze is identiek als hoger (1999Q1 = 100; lage cijfers duiden op een hoge competitiviteit).

Tabel 12: geharmoniseerde competitiviteitsindicatoren (deflator: BBP)

DEFLATOR = BBP	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Euro area	95,8	85,8	86,5	89,6	100,5	103,6	102,4	102,3	106,4	111,5
BE	98,1	94,1	94,1	95,0	99,2	101,1	101,3	101,7	103,6	105,5
DE	97,4	89,6	88,5	89,0	93,4	94,0	92,0	90,5	91,9	92,9
IE	98,7	95,4	99,3	103,9	113,0	115,4	115,5	117,3	119,5	122,7
GR	98,4	95,0	94,8	97,2	102,4	105,0	105,7	107,1	109,3	112,7
ES	99,4	97,9	100,2	103,2	109,3	112,8	115,2	117,6	120,2	123,6
FR	97,8	93,3	93,2	94,5	99,1	100,2	99,8	100,4	102,5	104,9
IT	98,4	94,2	95,1	97,5	103,5	105,8	105,2	105,1	107,0	109,8
CY	99,7	97,8	99,7	100,3	106,9	110,0	111,0	112,4	114,2	119,9
LU	100,4	97,5	96,5	96,7	104,0	105,9	108,0	111,7	112,8	114,9
MT										
NL	98,5	96,0	99,5	102,9	109,0	109,6	109,8	109,7	111,2	114,7
AT	98,7	95,7	95,1	94,7	97,3	98,0	97,7	98,1	98,9	100,0
PT	99,4	97,7	99,1	101,1	105,0	106,1	106,0	106,7	108,4	109,6
SI	97,2	95,2	95,9	97,7	100,4	100,1	99,5	100,0	102,8	105,0
SK	100,3	108,9	109,1	111,9	122,9	133,0	137,3	143,7	156,8	169,9
FI	97,7	93,7	95,4	95,8	98,3	98,8	96,7	96,3	98,8	101,4

Bron: Eurostat

Dezelfde kopgroep als in de eerste benadering wordt gevormd, namelijk Duitsland, Oostenrijk en Finland, als is de ontwikkeling in Duitsland een stuk sterker. België vormt samen met Frankrijk en Slovenië een tweede groep.

De laatste benadering tenslotte vertrekt van de loonkosten per eenheid product, waarin de samenhang tussen de productiekosten en de productieoutput aan bod komt. De werkwijze is opnieuw identiek aan hoger.

Een ongeveer gelijkaardig beeld ontstaat, al valt in de kopgroep op dat Oostenrijk een stuk dichter (= positiever) bij Duitsland eindigt. Het verschil tussen Finland en de volgende landen waaronder België is in deze benadering klein.

Tabel 13: geharmoniseerde competitiviteitsindicatoren (deflator: loonkosten per eenheid product)

DEFLATOR = loonkosten per eenheid product	1999	2000	2001	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008
Euro area	96,6	85,5	84,9	88,0	99,0	102,9	101,3	100,9	104,4	109,9
BE	98,6	93,0	94,5	95,8	99,3	99,7	99,6	100,2	102,9	106,1
DE	98,4	91,6	89,3	89,2	93,8	94,7	91,5	88,9	89,0	90,0
IE	99,0	93,0	95,3	96,2	105,6	110,9	114,3	116,7	122,2	134,0
GR	99,4	90,5	86,9	94,5	97,4	100,5	100,3	100,5	103,8	108,5
ES	98,4	96,2	97,1	98,8	103,5	106,2	108,1	110,4	113,1	115,9
FR	98,0	93,0	92,8	94,9	99,7	101,8	102,0	102,9	105,1	106,8
IT	98,8	92,9	93,5	96,3	103,5	106,9	107,8	109,1	110,7	114,3
CY	98,8	96,2	96,4	99,9	111,5	114,0	114,7	114,6	113,6	114,6
LU	100,3	99,1	102,6	103,6	107,0	108,9	109,3	109,0	112,3	115,9
MT	99,2	95,7	101,2	101,9	109,6	111,8	109,9	110,0	111,1	113,2
NL	98,4	94,6	97,3	101,8	108,7	110,1	108,1	108,1	110,2	112,8
AT	98,0	93,3	91,8	90,8	93,6	93,9	93,2	94,0	94,5	95,3
PT										
SI	97,6	94,1	95,0	95,8	98,0	99,6	98,6	98,5	100,1	105,6
SK	102,8	111,7	109,2	112,0	122,2	130,2	138,1	144,0	157,7	172,8
FI	97,5	91,8	93,5	94,2	98,4	99,5	100,3	99,2	99,8	104,7

Bron: Eurostat

5.7. Aandeel van België en Vlaanderen in de EU-export

De interpretatie van handelscijfers (in lopende prijzen) wordt bemoeilijkt door (minstens) drie factoren:

- De *prijzen* fluctueren sterk. De afgelopen jaren zijn bijvoorbeeld zowel de grondstoffen als energiedragers eerst sterk gestegen (x 2,5 tot 3), en vervolgens opnieuw sterk gedaald. Dus: een sterk stijgende uitvoer in waarde kan in werkelijkheid enkel toe te schrijven zijn aan prijsstijgingen, en dus niet aan het volume van uitgevoerde goederen.

- De *wisselkoersen* (euro, dollar, pond, yuan...) kunnen een sterk vertekende rol spelen. De afgelopen jaren is de interactie dollar / euro niet verwaarloosbaar bij de interpretatie van handelscijfers.
- *Methodologische en statistische factoren*:
 - Regionale handelscijfers (goederen) zijn voor Vlaanderen beschikbaar sinds 2002. Er is wel een ernstige methodologische breuk in de reeksen in 2006. Volumecijfers (voorheen genaamd: constante prijzen) zijn er op Vlaams niveau niet, al kunnen de Belgische prijzen (eenheidswaarden per product) ook op de regionale cijfers toegepast worden.
 - Er zijn geen regionale cijfers voor de handel in diensten. Er is in 2007/2008 een nieuwe berekeningsmethode op nationaal niveau opgesteld, en deze is nog in evaluatie. De NBB is vandaag eerder terughoudend om ook op Belgisch niveau gedetailleerde cijfers over de handel in diensten te publiceren.

Voor een heldere interpretatie van de internationale handelscijfers – dus met een minimale impact van prijzen en wisselkoersen – is het aangewezen de Vlaamse en Belgische prestatie te vergelijken met de Europese (EU15, EU27, eurozone) prestaties, zodat de relatieve vooruitgang of achteruitgang van de handelontwikkeling tegenover de andere Europese landen in de analyse opgenomen wordt. Een verstoring door wisselkoersen (in belangrijke mate Eurozone), prijzen (grondstoffen en energie evolueren in hoge mate identiek binnen EU15 en EU27) en methodologische of statistische factoren (alle landen onderworpen aan Eurostat) wordt op die manier geminimaliseerd.

5.7.1 Cijfers voor de regionale Belgische handel (INTRA en EXTRA)

De exportstatistieken van Eurostat maken een onderscheid tussen de handel buiten de Europese Unie (EXTRASTAT) en de handel binnen de Europese Unie (INTRASTAT). De som van beide vormt de volledige export. Gezien de doelstelling geformuleerd in het Pact 2020 ("aandeel in de wereldhandel") is het eerder aangewezen EXTRASTAT als basis te hanteren. Hiervoor zijn echter geen regionale cijfers beschikbaar, zodat we ter verduidelijking de regionale cijfers duiden in de export binnen en buiten de Europese Unie.

Tabel 14: aandeel van België in de export van de EU15, de EU15-eurzone, en de EU27

EURO CUP	Som van EU15_EXTRA + INTRA	gem 1999	gem 2008	VERSCHIL	GROEI
NAT CONC	Het Koninkrijk	12.256	21.025	8.769	71,55
	Verskil tussen	1.752	5.919	4.167	237,92
COMM CONC	Het Koninkrijk	14.008	26.944	12.936	92,35
AANDEEL in BEL COMM CONC	Het Koninkrijk NAT CONCEPT	87,50%	78,03%	-9,46%	-10,82
AANDEEL in BEL COMM	VERSCHIL COMM – NAT CONC	12,50%	21,97%	9,46%	75,68

CONC					
AANDEEL EU-15 X	Het Koninkrijk NAT CONCEPT	7,01%	7,07%	0,06%	0,92
AANDEEL EU-15 X	VERSCHIL COMM – NAT CONC	1,00%	1,99%	0,99%	98,79
AANDEEL EU-15 X	Het Koninkrijk COMM CONCEPT	8,01%	9,06%	1,05%	13,16
AANDEEL EU-27 X	Het Koninkrijk NAT CONCEPT	6,65%	6,29%	-0,36%	-5,40
AANDEEL EU-27 X	VERSCHIL COMM – NAT CONC	0,95%	1,77%	0,82%	86,35
AANDEEL EU-27 X	Het Koninkrijk COMM CONCEPT	7,60%	8,06%	0,46%	6,07
AANDEEL EU-15 Eurozone X	Het Koninkrijk NAT CONCEPT	8,51%	8,19%	-0,32%	-3,75
AANDEEL EU-15 Eurozone X	VERSCHIL COMM – NAT CONC	1,22%	2,31%	1,09%	89,59
AANDEEL EU-15 Eurozone X	Het Koninkrijk COMM CONCEPT	9,73%	10,50%	0,77%	7,92

Globaal is sinds 1999 de totale Belgische export in lopende cijfers aanzienlijk gestegen. De groei in nationaal concept (= een ingezetene in België is betrokken bij de uitvoer) stijgt echter minder sterk dan in communautair concept, aangezien vooral de doorvoer toeneemt (= het verschil tussen communautair en nationaal concept = alle export die via België passeert, ook als er geen Belgische ingezetene bij betrokken is). Energiedragers spelen hierin een belangrijke rol.

De Belgische handel in nationaal concept kent sinds 1999 een lichte stijging in het aandeel van de EU15 in de wereldhandel, en een duidelijke daling in het aandeel van de EU27 en de huidige Eurozone.

De regionale cijfers zijn enkel beschikbaar tot september 2008 (en per definitie enkel in nationaal concept). Op regionaal vlak vertegenwoordigt Vlaanderen steeds ongeveer 80% van de handel in nationaal concept. Het verschil tussen de export in nationaal en communautair concept groeit echter aanzienlijk, zodat het Vlaamse aandeel in de communautaire definitie van de exportcijfers daalt van een 70% naar een 62%.

BEREKENINGSWIJZE

Stap	Bron	Wat?	
1	Eurostat	Export INTRA en EXTRA van BEL, EU15, EU27 en EU15 eurozone	Euro
2	NBB	Export van BEL naar gewest (nat concept)	Euro
3		Aandeel export BEL in export EU15, EU27 en EU15 eurozone	Euro

Gegeven de doelstelling geformuleerd in het Pact 2020 ("aandeel in de wereldhandel") is het aangewezen in eerste instantie de handel buiten de EU als invalshoek te hanteren.

5.7.2 Export buiten de EU15 (EU15 EXTRA)

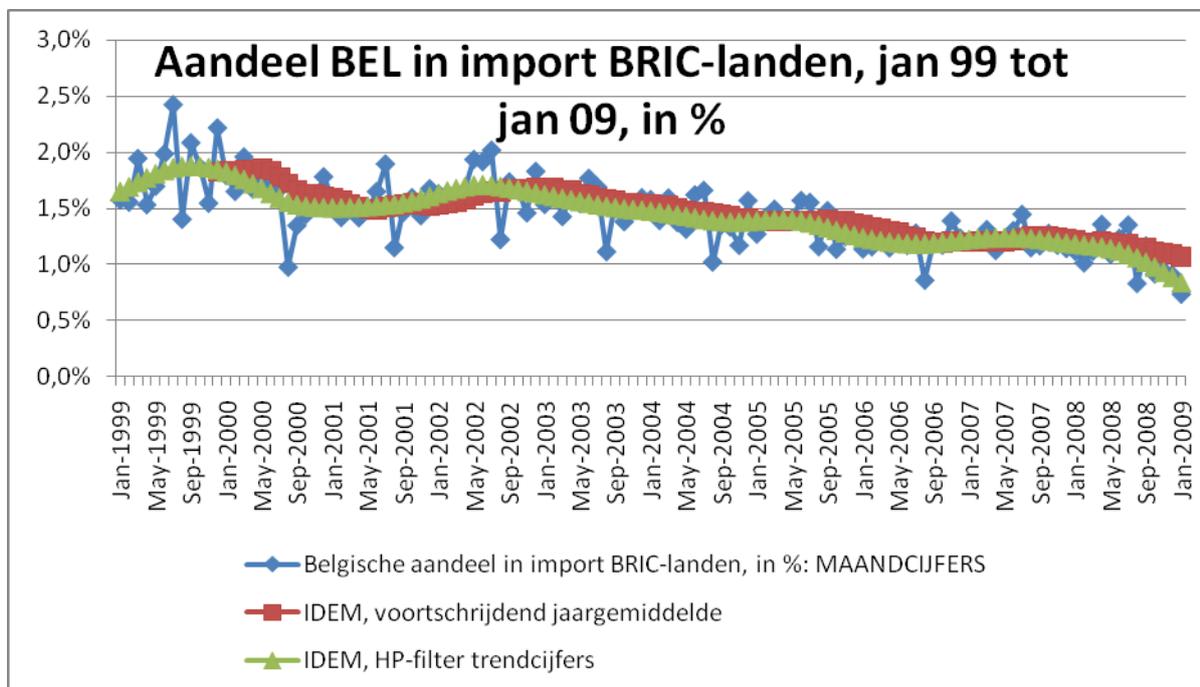
De cijfers voor de handel buiten de EU15 vertonen een meer negatieve trend.

Er zijn geen regionale cijfers beschikbaar, maar op basis van de aard van de uitgevoerde goederen (SITC) mag aangenomen worden dat Vlaanderen minstens 80% van deze goederenstroom vertegenwoordigt.

Tabel 15: aandeel van België in de handel van de EU15, 1999 en 2008

EUR CUP	Som van EU15_EXTRA	gem 1999	gem 2008	VERSCHIL	GROEI
NAT CONCEPT	Het Koninkrijk	2.746	4.885	2.138	77,87
	VERSCHIL COMM – NAT CONC	565	2.476	1.910	337,84
COMM CONCEPT	Het Koninkrijk	3.312	7.360	4.049	122,25
AANDEEL in BEL COMM CONC	Het Koninkrijk NAT CONCEPT	82,93%	66,37%	-16,56%	-19,97
AANDEEL in BEL COMM CONC	VERSCHIL COMM – NAT CONC	17,07%	33,63%	16,56%	97,00
AANDEEL EU-15 X	Het Koninkrijk NAT CONCEPT	4,34%	3,94%	-0,39%	-9,02
AANDEEL EU-15 X	VERSCHIL COMM – NAT CONC	0,89%	2,00%	1,11%	123,95
AANDEEL EU-15 X	Het Koninkrijk COMM CONCEPT	5,23%	5,94%	0,72%	13,68
AANDEEL EU-27 X	Het Koninkrijk NAT CONCEPT	4,14%	3,50%	-0,64%	-15,48
AANDEEL EU-27 X	VERSCHIL COMM – NAT CONC	0,85%	1,77%	0,92%	108,04
AANDEEL EU-27 X	Het Koninkrijk COMM CONCEPT	4,99%	5,27%	0,28%	5,61
AANDEEL EU-15 Eurozone X	Het Koninkrijk NAT CONCEPT	5,41%	4,62%	-0,78%	-14,46
AANDEEL EU-15 Eurozone X	VERSCHIL COMM – NAT CONC	1,11%	2,34%	1,23%	110,55
AANDEEL EU-15 Eurozone X	Het Koninkrijk COMM CONCEPT	6,52%	6,97%	0,45%	6,88

5.7.3 Aandeel van België in de import van de BRIC-landen

Figuur 1: aandeel van België in de import van de BRIC-landen, 1999-2009

België vertegenwoordigde in 2000 ongeveer 1,6% van de import van goederen door de BRIC-landen, wat sindsdien stelselmatig is teruggelopen, behalve in periodes van hoogconjunctuur.

Tabel 16: aandeel van de Belgische uitvoer in de import van de BRIC-landen, 1999-2008

	Aandeel Belgische uitvoer in import van BRIC-landen, in %, voortschrijdend gemiddelde	IDEM, HP-filter trendcijfers
1999	1,83%	1,85%
2000	1,61%	1,51%
2001	1,53%	1,61%
2002	1,69%	1,64%
2003	1,53%	1,48%
2004	1,41%	1,38%
2005	1,37%	1,26%
2006	1,20%	1,22%
2007	1,23%	1,19%
2008	1,09%	0,89%

De afgelopen twee jaar, en vooral de afgelopen maanden door de financieel-economische crisis, is het Belgische aandeel sterker dan voordien teruggelopen.

Tabel 17: aandeel van de Belgische uitvoer in de import van de BRIC-landen, 2007-2008, maandgegevens

	Aandeel Belgische uitvoer in import van BRIC-landen, in %	IDEM, voortschrijdend jaargemiddelde	IDEM, HP-filter trendcijfers
jan/07	1,21%	1,20%	1,23%
feb/07	1,22%	1,21%	1,23%
mrt/07	1,31%	1,21%	1,24%
apr/07	1,12%	1,21%	1,24%
mei/07	1,22%	1,20%	1,24%
jun/07	1,30%	1,21%	1,24%
jul/07	1,45%	1,23%	1,24%
aug/07	1,15%	1,25%	1,23%
sep/07	1,17%	1,25%	1,22%
okt/07	1,28%	1,25%	1,21%
nov/07	1,17%	1,24%	1,20%
dec/07	1,14%	1,23%	1,19%
jan/08	1,12%	1,22%	1,18%
feb/08	1,01%	1,20%	1,18%
mrt/08	1,12%	1,19%	1,17%
apr/08	1,36%	1,21%	1,16%
mei/08	1,09%	1,19%	1,14%
jun/08	1,23%	1,19%	1,12%
jul/08	1,35%	1,18%	1,10%
aug/08	0,83%	1,15%	1,06%
sep/08	1,17%	1,15%	1,03%
okt/08	0,92%	1,12%	0,98%
nov/08	0,95%	1,10%	0,94%
dec/08	0,91%	1,09%	0,89%
jan/09	0,74%	1,06%	0,84%

Er worden vandaag geen regionale gegevens over export per land van bestemming gepubliceerd. Gegeven de aard van de export (SITC-code) op Belgisch niveau mag aangenomen worden dat Vlaanderen minstens 80% van deze stromen vertegenwoordigt.

BEREKENINGSWIJZE

Stap	Bron	Wat?	
1	OECD.STAT	Totale import BRIC-landen, in US dollar	US Dollar
2	ECB Ruilvoeten	Omzetten import BRIC-landen in Euro	Euro
3	Eurostat / NBB	Totale export van BEL naar BRIC-landen	Euro
4		Aandeel export BEL in import van BRIC-landen	

5.8. Variabelen voor Doelstelling 11 (talent)

Tabel 18: ongekwalificeerde uitstroom

	2005	2006	2007	2008
Vlaams Gewest	10,7%	10,0%	9,3%	8,5%

Bron: EAK, bewerking Steunpunt WSE

* De ongekwalificeerde uitstroom staat voor het aandeel jongeren (18-24 jaar) dat ten hoogste een diploma van het lager secundair onderwijs behaald heeft en niet deelgenomen heeft aan een opleiding tijdens de referentieperiode van vier weken.

Tabel 19: aandeel bevolking dat deelneemt aan levenslang leren

	2006	2007
Vlaams Gewest	8,3	7,9

Bron: EAK, bewerking Steunpunt WSE

Tabel 20: Indicator competentiegerichte organisaties (ICO)

	2004	2007
Vlaams Gewest	50,6	42,1

Bron: SERV-STV

Tabel 21: aandeel Erasmus-studenten ten aanzien van uitgereikte diploma's hoger onderwijs

Academiejaar	2005-2006	2006-2007	2007-2008	2008-2009
Aantal Erasmusstudenten	2.845	2.917	2.965	3.244
Aantal uitgereikte diploma's hoger onderwijs	32.621	32.797	32.623	
Aandeel Erasmusstudenten	8,72%	8,89%	9,09%	

Bron: Statistisch Jaarboek Onderwijs, Epos

5.9. Variabelen voor Doelstelling 12 (zorg)

Tabel 22: aanbod formele kinderopvang – aantal opvangplaatsen per 1000 kinderen jonger dan 3 jaar

	2003	2004	2005	2006	2007
Totaal	325,9	341,9	344,0	342,4	344,7
	2007				
Provincie Antwerpen	291,2				
Provincie Vlaams-Brabant	369,3				
Provincie West-Vlaanderen	427,2				
Provincie Oost-Vlaanderen	362,6				
Provincie Limburg	287,7				

Tabel 23: overheidshulp voor ontwikkelingssamenwerking (ODA), in miljoen euro

	2003	2004	2005	2006	2007
Vlaams Gewest en Gemeenschap	26,7	28,9	30,2	32,1	40,6
Totaal Belgische Overheidshulp voor ontwikkeling	1.590,9	1.175,9	1.574,8	1.575,5	1.426,5
Aandeel Vlaanderen in totaal Belgische ODA	1,68	2,46	1,92	2,04	2,85

Bron: Fod Buitenlandse Zaken, Buitenlandse Handel en Ontwikkelingssamenwerking

5.10. Variabelen voor Doelstelling 13 (armoede)

Tabel 24: aandeel bevolking met een inkomen < 60% mediaaninkomen

	2004	2006	2007
EU-27		16	16
België	15	15	15
Vlaams Gewest	10,7	11,4	
Tsjechië		10	10
Denemarken	11	12	12
Nederland		10	10

Bron: EU-SILC

Tabel 25: aandeel gezinnen dat in het voorbije jaar medische consumptie heeft moeten uitsluiten om financiële redenen

	2004	2005	2006
Vlaams Gewest	2,5	1,5	1,3
België	4,3	3,0	2,3

Bron: EU-SILC

Tabel 26: aandeel geboorten in kansarme gezinnen

	2005	2006	2007
Aandeel	5,9%	6,8%	7,3%
Aantal kinderen			4828

Bron: Kind en Gezin

Tabel 27: aandeel bevolking dat leeft in een woning met twee of meer structurele gebreken

	2004	2005	2006
% bevolking dat leeft in een woning met 2 of meer structurele gebreken	13,5	17,7	18

Bron: EU-SILC

(*) structurele gebreken: lekkend dak, geen adequate verwarming, schimmel en vocht, rottende deuren en ramen

Tabel 28: aantal sociale huurwoningen VMSW

	2003	2004	2005	2006	2007
Totaal	133.204	134.665	135.485	136.959	139.327

Bron: VMSW